

Göteborg – en växande filmstad

En behovsinventering av kompetensförstärkning hos
filmaktörer i Göteborg och Västra Götalandsregionen

Av **Martina Eriksson**, filmutvecklare

Göteborg - en växande filmstad

En behovsinventering av kompetensförstärkning hos filmaktörer
i Göteborg och Västra Götalandsregionen.

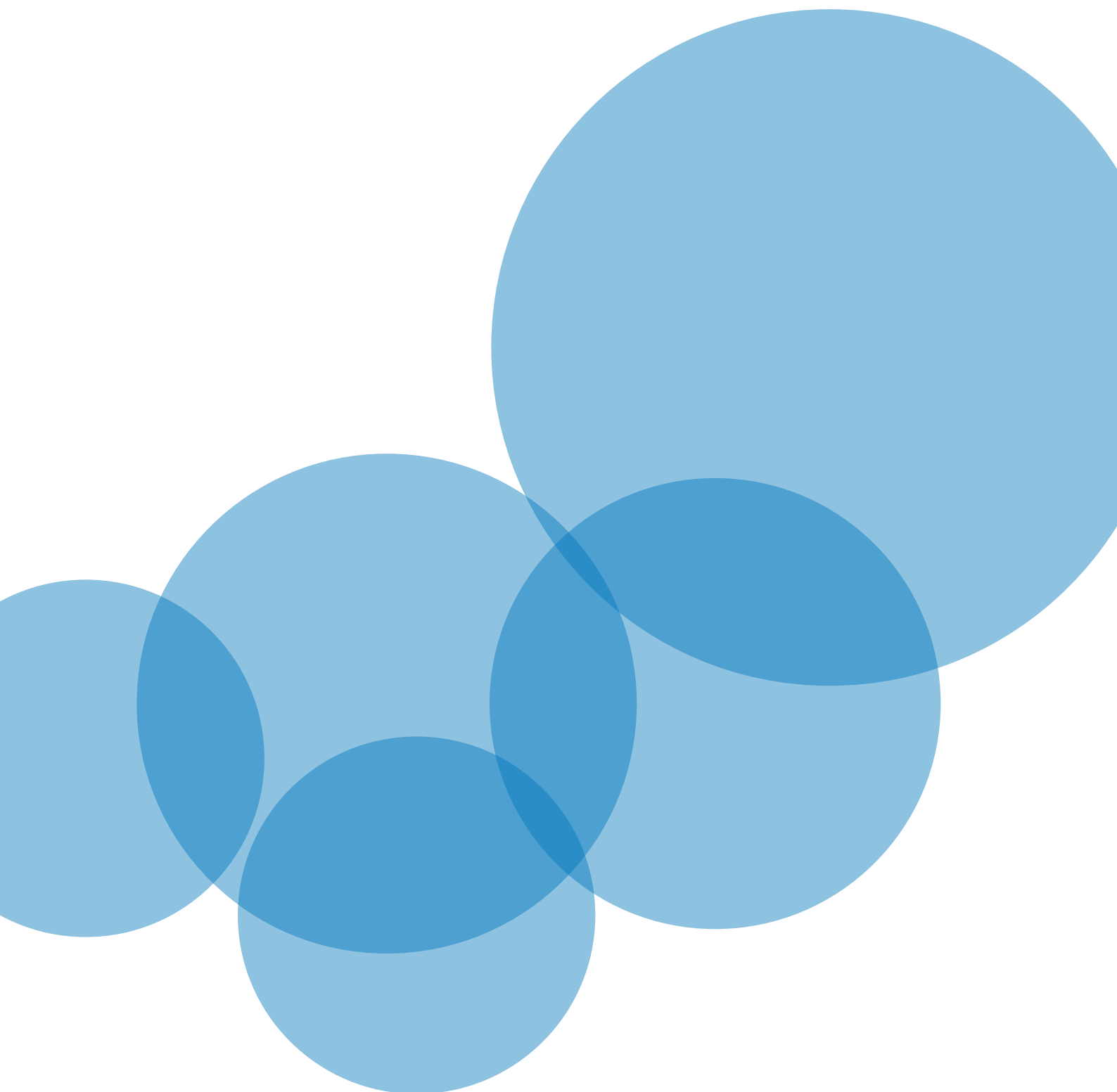
Göteborgs Stad 2017

Författare: Martina Eriksdotter, Filmutvecklare
martina.eriksdotter@kultur.goteborg.se

Produktion: Rikner Media

INNEHÅLL

Inventeringens utgångspunkter	3
Bakgrund	3
Filmutvecklarens utgångspunkter	4
Aktörslaggruppernas indelning	6
Syfte.....	7
Metod	7
Disposition	8
Kartläggning av aktörslaggrupper	9
Inledning	9
Finansiering och andra resurser	9
Samarbetspartners filmproduktion	11
Produktionsbolag	13
Utbildning	15
Biografer	16
Filmfestivaler och andra visningsmöjligheter.....	17
Filmarbetare	18
Mötesplatser för de olika aktörslaggrupperna.....	19
Aktörslaggruppernas önskade kompetensförstärkning	21
Inledning	21
Finansiering och andra resurser	21
Samarbetspartners filmproduktion	22
Produktionsbolag	24
Utbildningar.....	27
Biografer	27
Filmfestivaler och andra visningsfönster.....	28
Filmarbetare	29
Aktörslaggruppernas gemensamma behov	31
Sammanfattning av aktörslaggruppernas svar.....	31
Kompetensutveckling i praktiken	36
Förslag på inriktning av kompetensförstärkning	36
Sammanfattning	42

Inventeringens utgångspunkter

Bakgrund

Sedan 2006 har Göteborgs Stad stöttat filmproduktion i Västra Götaland genom bidrag till Film i Väst. Med en bred enighet beslutade Göteborgs kommunstyrelse under hösten 2013¹ om en handlingsplan för utveckling av området film och rörlig bild i Västsverige. Den kraftfulla satsningen på film och rörlig bild skulle ses som ”nästa steg” av filmutvecklingen i Västsverige och de åtgärder som inkluderades skulle fortlöpande utvärderas och eventuellt förändras.

Handlingsplanen för filmutvecklingen i Göteborgs Stad vilar på fyra ben:

- ökat stöd till Film i Väst
- stöd till branschutveckling och innovation till Lindholmen Science Park
- stöd för tillgänglighet till staden via Business Region Göteborg
- ökat stöd till fri film samt nya talanger från kulturnämnden

Kulturnämnden har ansvaret för att koordinera filmsatsningen mot sitt uppsatta mål, det vill säga att Västsverige och Göteborg ”...år 2021 ska vara både ett filmens kreativa centrum och den självklara inspelningsplatsen för intressanta, viktiga och framgångsrika filmer med publik världen över”².

Tjänsten som filmutvecklare skapades i samband med att staden initierade sin filmsatsning och har som huvuduppdrag att koordinera filmsatsningen. Det sker genom att samverka med stadens och regionens filmaktörer, samordna och bevaka filmtillgänglighet i staden, bidragsgivning till Film i Väst, bidragsgivning till Innovation och Forskning och utveckling, bidragsgivning till Fri film och talangutveckling, samt ansvar för uppföljning och rapportering till kommunstyrelsen i ordinarie uppföljningsrapporter. Västra Götalandsregionen har tillsammans med Göteborgs Stad och Trollhättans stad tecknat en gemensam avsiktsförklaring³ för utveckling av västsvensk filmproduktion. Parterna har som gemensam ambition att tillsammans fortsatt bidra till att utveckla och förstärka Västsveriges position som ledande filmregion.

Valet av aktörer i inventeringen består därför av representanter från både staden och regionen.

Film- och tv-branschen genomgår en omvälvande omställning. Ny teknik inom både hård och mjukvara har skapat nya format och nya visningsfönster och därmed också förändrat konsumentbeteendet. Det påverkar och förändrar hela branschens sätt att arbeta med allt från finansiering till distribution. I väntan på nya strukturer har förhållningssättet till film luckrats upp och en pratar idag inte bara om *film*, utan använder begreppet *film och rörlig bild*. Där har staden redan från filmsatsningens början legat i framkant.

¹ Göteborgs Stad, Kommunstyrelsens sammanträde 2013-11-13, §718, dnr 0686/12.

² Göteborgs Stad, Kommunstyrelsens sammanträde 2013-11-13, §718, dnr 0686/12.

³ Undertecknad avsiktsförklaring rörande samverkan för utveckling av Västsvensk filmproduktion dnr 0686-12.

Tidigare har finansieringen av film vilat på flera ben, där en stor del legat på distributionen, det vill säga var slutprodukten ska visas, vilket oftast inneburit traditionell tv och bio. I dag finns det så många fler alternativ än tidigare och branschen inväntar att de nya affärsstrukturerna ska falla på plats. Trenderna hittills är att tv mer och mer väljer att finansiera de ekonomiskt tryggare, större bolagen. De visar också att de finansiella strukturerna förändras när nya finansiärer i form av Netflix, med flera, finansierar hela produktioner. Det leder i sin tur till att tidigare traditionella finansiärer får mindre inflytande, och att producenter och samproducenter får mindre ägarskap i sin produktion.

Biograferna visar vikande siffror för svenskproducerad film samtidigt som konsumenten generellt sett aldrig har konsumerat mer film och rörlig bild än vad som görs i dag. En gör det dock inte bara på traditionell bio och tv längre, utan använder andra visningsföns-ter som är till hundra procent anpassade efter konsumentbehovet i form av VOD, SVOD, TVOD, AVOD tjänster⁴.

Filmutvecklarens utgångspunkter

Filmutvecklarens arbete sträcker sig över flera områden. För att nå uppsatt mål har sex fokusområden formulerats⁵.

- Sociala mötesplatser och nätverk
- Geografiska utvecklingszoner
- Kompletterande kapital
- Talangutveckling och kompetensförsörjning
- Staden som inspelningsplats
- Mätbar utveckling, transparens och kommunikation

Fokusområdet *Talangutveckling och kompetensförsörjning* består av två delar, där *Talangutveckling* handlar om en aktör som har börjat att arbeta inom ett område och vill utveckla sig med det troliga slutmålet att arbeta som etablerad aktör. *Kompetensförstärkning* vänder sig till etablerade aktörer som redan är verksamma och som behöver höja/stärka sin nuvarande kompetensnivå för att växa och stärka sin position inom sitt yrkesområde inom film. Jag har valt att enbart fokusera på *Kompetensförsörjning* i den här inventeringen eftersom *Talangutveckling* i dag ägs av flera aktörer i staden och det behövs en separat, mer omfattande, kartläggning innan en kan göra själva inventeringen av behov inom området.

Jag tror också att det blir mer hållbart att börja med professionellt verksamma för att bygga hållbara strukturer. Jag tror dock att det är viktigt att blanda etablerade och oetablerade, filmbransch, aktörer nära filmbransch samt aktörer som ligger längre ifrån, för att få

⁴ "VOD" står för video on demand, vilket är en tjänst som gör det möjligt för användare att när som helst spela upp något av en stor samling videoklipp. Dessa VOD-plattformar möjliggör för publiken att välja vad den vill titta på – och när.

"SVOD" hänvisar till prenumeration av video on demand. Det liknar traditionella TV-paket på så sätt att användarna kan konsumera så mycket innehåll som de önskar och betala ett fast belopp per månad.

"TVOD" eller transaktions video on demand, är motsatsen till SVOD. Med TVOD, betalar konsumenten per visning så kallad pay per view.

"AVOD" avser reklam- eller annonsbaserad video on demand, och är gratis för konsumenterna.

⁵ Göteborgs Stad, Kulturnämndens sammanträde 2015-09-29, §143, dnr 1445/15.

en avgörande mix för att föra filmutvecklingen framåt. Staden och regionen har ett brett fält av kompetens och ansvarsområden inom filmområdet.

Min ambition under 2016/2017 var att göra en kartläggning som ett första steg för att nå uppsatta mål och få en förståelse för de olika aktörsgrupperna inom filmområdet som finns representerade i stad och region. Det fanns tidigare ingen komplett och tydlig bild samlad av vilka grupper som finns representerade i staden och regionen. Därefter ville jag ta fram en bild av vilket behov *aktörerna själva* anser att de har av kompetensförstärkning. Det utgör grunden till inventeringen, aktörernas självbild kommenterar jag senare.

Med utgångspunkt i branschens nuläge så var min grundtanke att kompetens och kunskap alltid ger mervärde, trots att landskapet kan se helt annorlunda ut på väldigt kort tid. Eller kanske just därför. Att förstärka sin kompetens inom områden som kan appliceras mer allmängiltigt som områden som gränsar mellan kultur och näring, där film i dag är en del – gör företag och individer mer hållbara oavsett framtida affärsstrukturer. Det är rimligt att tänka hållbart kring sin verksamhet både strategiskt och ekonomiskt även om en arbetar inom kultur.

Jag hoppas att det här materialet kan användas som ett verktyg inom verksamhetsutveckling för samtliga aktörer och organisationer. Jag ser också ett värde i att få reda på om flera av aktörsgrupperna har gemensamma behov, det vill säga om fler kan gå samman och därmed stärka aktörsgrupperna och de branshmässiga strukturerna. Jag upplever att stadens filmaktörer är ganska splittrade när det handlar om samarbeten och strukturer, trots att Göteborg är en ganska liten stad.

Inventeringen tar fram en kartläggning av skissade synergier, skärningspunkter för möjliga samarbeten och förslag till kommande samtalsparter för att bygga starka strukturer i staden. Kort och gott synliggör den möjliga lösningar och förslag till samarbeten. Därför är det min förhoppning att kartläggningen skall leda till vidare arbete hos varje aktör och att jag har fått med merparten av de aktuella professionellt verksamma aktörerna. Det finns en risk att vissa verksamheter som var aktiva under inventeringen kanske inte längre är det vid distributionstillfället. Likaväl kan det ha uppkommit nya verksamheter under eller efter inventeringen som inte finns kartlagda vid distributionstillfället.

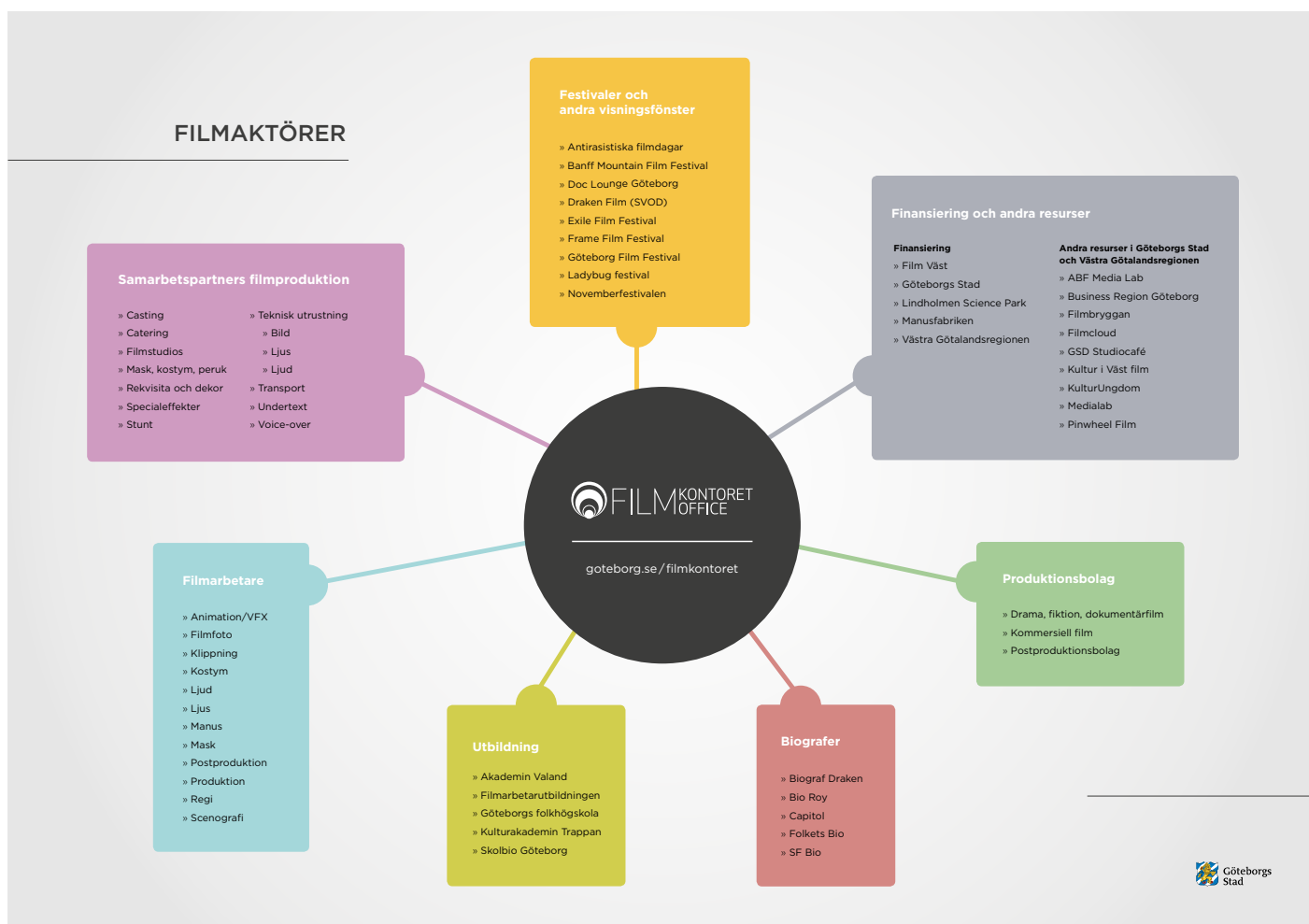
Det finns en poäng med att presentera aktörer och deras verksamhetsområden detaljerat för att möjliggöra att grupperna själva skall kunna hitta synergier mellan sig. Det är också ett viktigt underlag för beslutsfattare och tjänstemän som får en helhetsbild av vilka aktörer som verkar inom området film. Min förhoppning är att materialet skall möjliggöra att aktörerna själva ser möjligheter till samarbeten på en lokal, nationell och internationell nivå.

Mot bakgrund av min erfarenhet inom filmproduktion som producent, linjeproducent och produktionsledare inom både kommersiell-, fiktionsbaserad och dokumentär film på nationell och internationell nivå så ser jag vikten av att beskriva och presentera hela kedjan och samtliga inblandade inom filmområdet. Även utöver alla offentliga sammanhang och de självklara produktionsbolagen. Det är viktigt att få en helhetsbild av hur många aktörsgrupper som finns, vilka som samspelar innan, under och efter en filmproduktion,

samt vilka andra aktörer som inte är direkt kopplade till själva filmproduktionen.

Det har tidigare inte funnits en samlad bild av samtliga aktörer, och det känns avgörande att ta fram en övergripande kartläggning för att möjliggöra uppslag som kan leda till synergier och sammanhang som kan stärka och bygga hållbara strukturer för alla inblandade. Första steget är att beskriva aktörsgруппerna lite närmare innan vi kan tala om vilka behov de anser sig ha. Arbetet görs i fyra steg: först genom en kartläggning av aktörsgруппerna, därefter en presentation av aktörernas önskade kompetensförstärkning, sedan deras gemensamma behov som jag kommenterar utifrån en omvärldsanalys, sist en summering av kompetensutveckling i praktiken.

Syftet är att den här inventeringen skall ge en samlad bild av behovet inom kompetensförstärkning i staden och regionen. Förhoppningsvis har även aktörer utanför staden och regionen nytta av den.

Aktörsgруппernas indelning

För att få en så överskådlig bild som möjligt har jag gjort en indelning av aktörsgруппerna och skapat terminologin för dem. Hela inventeringen bygger på den här indelningen. Aktörsgруппerna är:

- 1) *Finansiering och andra resurser* – inom gruppen finns olika former av stöd, både rent monetära samt resurser en kan få tillgång till i form av expertis, teknisk utrustning med mera.

- 2) *Samarbetspartners filmproduktion* – det vill säga företag som på något sätt levererar tjänster eller produkter till en filmproduktion.
- 3) *Produktionsbolag* – gruppen representerar alla de bolag som producerar film, inom alla genrer.
- 4) *Utbildning* – representerar allt från högskola till eftergymnasial nivå.
- 5) *Biografer* – både mindre kvartersbiografer och stora biografkomplex finns representerade.
- 6) *Festivaler och andra visningsfönster* – innefattar olika former av festivaler och visningsfönster.
- 7) *Filmarbetare* – här finns alla frilansande filmarbetare i olika nivåer från A- till C-funktioner som arbetar bakom kameran under en filmproduktion.

Hela inventeringen är en inventering av praxis, det vill säga jag undersöker hur grupperna arbetar i dag och vad de själva föreslår för kompetenshöjning.

Syfte

Syftet är att bygga hållbara strukturer genom riktad kompetenshöjning i ett led att skapa förutsättningar för Göteborg som växande filmstad genom att:

- 1) Kartlägga och beskriva aktörsgrupperna
- 2) Kartlägga behovet av kompetensutveckling hos de olika aktörerna
- 3) Utvärdera om flera aktörer har gemensamma behov
- 4) Ta fram förslag för praktiska åtgärder som bör följas av punkt 2 och 3.

Metod

Jag har intervjuat utvalda personer ur de sju aktörsgrupperna som finns representerade i staden och regionen. Urvalet har skett genom att intervjua så olika aktörer som möjligt inom varje grupp, som representerar både en lokal, nationell och internationell nivå. I de fall det har funnits olika yrkesgrupper inom aktörsgruppen så har urvalet skett genom olika yrkeskategorier inom gruppen. I de fall grupper arbetar med olika genrer och format av film så har urvalet gjorts med intervjupersoner som representerar de olika filmgenrer som finns. När det har funnits inflyttade bolag respektive bolag som har vuxit upp organiskt i staden är valet det sistnämnda. Intervjuerna har haft formen av personliga möten på i förhand avsatt tid och har tagit cirka 45 min. Intervjupersonerna har fått svara på fyra frågor.

Frågorna mailades ut ett par dagar innan mötet så att intervjupersonen har fått möjlighet att reflektera över sina svar. Under mötet antecknades svaren och efter avslutad intervju skrevs hela intervjun rent digitalt. Därefter har jag gjort en sammanfattning per intervju som presenteras här i inventeringen. De använda citaten är godkända av intervjupersonerna.

Materialet jag fått in är aktörernas självbilder. I början redovisar jag endast intervjuerna utan att kommentera dem. I de avslutande delarna tillåter jag mig reflektera utifrån min roll som filmutvecklare. Analysen sammanfattar intervjuerna och ger en bild av nuvarande gemensamma behov av kompetensförstärkning. Behoven sätts sedan i kontext till till exempel nuläget i branschen lokalt, nationellt och internationellt. Det är mina åsikter utifrån mina erfarenheter och roll som filmutvecklare som framgår. Analysen ger också en bild av aktörernas erbjudanden om kompetensutveckling till andra utanför den egna aktörsgruppen.

De frågor som ställdes under intervjun är:

- 1) Vilken kompetensförstärkning skulle din yrkesroll inom filmområdet behöva för att stärkas?
- 2) I vilket format skulle du vilja ta emot det - webb, seminarie, kurs etcetera?
- 3) Skulle du vilja bidra till/hur kan du ytterligare bidra till filmsatsningen i Göteborg? Hur skulle det gagna din verksamhet? Vad behöver ni för kompetensförstärkning för att nå dit?
- 4) Vilka lokala samarbeten ser du som intressanta i en sådan utveckling?

Disposition

Inventeringen inleds med en kort beskrivning av bakgrunden till filmsatsningen som helhet och inventeringens utgångspunkter. Beskrivningen av indelningen av aktörsgrupperna ligger till grund för det generella arbetet inom ramen för uppdraget som filmutvecklare och presenteras tidigt, sedan följer syfte, metod och disposition.

Kartläggningen av aktörsgrupperna delas in i kapitel per grupp, totalt sju stycken, sedan följer en presentation av gruppernas önskade kompetensförstärkning efter samma indelning. Efter varje grupps presenterade behov ges en bild av deras gemensamma behov, det vill säga för alla grupper samt hur de möts i sitt arbete. Därefter sätts svaren i kontext till till exempel branschens nuläge nationellt och internationellt. Det följs av vilka aktörer som erbjuder vad på en lokal, nationell och internationell nivå. Inventeringen avslutas med en sammanfattning.

Kartläggning av aktörsgrupper

Inledning

Det är avgörande att skapa översikten först, innan det är möjligt att se vilka gemensamma intressen som finns och framförallt, vilka som kan identifieras för framtida samarbeten. Indelningen av aktörsgrupperna är gjord med utgångspunkt i vilka i staden och regionen som på något sätt arbetar med film. Kartläggningen ger en bild av dels hela processen av arbete med film inom samtliga genrer, dels i vilket sammanhang du arbetar med film. Olika grupper arbetar inom olika delar av filmkartan. I en filmproduktion är det flera parter som inte möts alls. Under produktionen är en del bara med i början, förproduktionen, en del är bara med i mitten, produktionen, och en del är bara med i slutet, efterproduktionen.

En del arbetar med att ta fram framtida filmarbetare och filmare, en del med att stärka befintligt professionella. Det är viktigt att visa upp komplexiteten av sammanhanget av aktörer som verkar inom film så att det blir en helhetsbild och inte bara delar av den, därför är kartläggningen så detaljerat framtagen. Den här aktörsindelningen kommer att ligga till grund även för andra sammanhang inom ramen för arbetet med filmutveckling.

Finansiering och andra resurser

I den här gruppen ingår flera olika typer av aktörer inom offentlig sektor, det vill säga regionalt eller kommunalt ägda organisationer eller bolag samt privat näringsliv. Det finns två undergrupper inom den här aktörsgruppen. Den som först presenteras är finansiering som primärt består av ekonomiska medel som privat sektor eller andra inom gruppen kan söka. Aktörer som söker de här stöden är etablerade.

I den andra undergruppen ingår stöd till aktörer primärt genom praktiska/tekniska insatser men även en del ekonomiskt. Aktörer som söker stöden i den här andra gruppen är mindre alternativt ej etablerade och oftast yngre.

I den första undergruppen ingår följande organisationer, vilka erbjuder finansiering primärt genom monetärt stöd:

- *Film i Väst* är en internationellt välkänd filmfond. Det regionalt ägda bolaget har en lång erfarenhet av att producera långfilm för en nationell och internationell marknad. Här kan en löpande ansöka om delfinansiering för sin film under alla stadier i arbetsprocessen.
- Hos *Göteborgs Stads kulturförvaltning, enheten för kulturstöd*, kan du söka olika typer av projektstöd inom kulturområdet. Finansiering kan sökas primärt för att finansiera inspelning eller efterbearbetning. Stadens större projektstöd har ansökningstid två gånger om året, en gång på våren och en gång på hösten. Det lite mindre stödet Pronto har ansökning fyra gånger per år.
- *Lindholmen Science Park* är en arena för forskning, innovation och utbildning. Finansiering kan sökas för projekt som innehåller någon typ av innovation. Det kan röra sig om affärsmodell, innehåll, format eller annat. Ansökningstillfällen är tre gånger per år.
- *Västra Götalandsregionens kulturnämnd* stöttar och utvecklar kulturen på en rad olika

sätt, bland annat genom kulturstrategiska utvecklingsstöd och stipendier. Målet är att kulturen i regionen ska hålla högsta tänkbara kvalitet, vara tillgänglig för alla och bidra till ett hållbart och demokratiskt samhälle. Ansökningstillfällena är två gånger per år.

Aktörerna inom grupperna möts via olika samarrangemang som branschdagar eller liknande. Vissa har tätare samarbete än andra. Göteborgs Stad arbetar exempelvis tätt ihop med Lindholmen Science Park respektive Business Region Göteborg. Film i Väst arbetar mer enskilt. Göteborgs Stad ansvarar också för att koordinera de olika aktörerna inom filmsatsningen, det vill säga Film i Väst, Lindholmen Science Park och Business Region Göteborg.

Den andra undergruppen erbjuder finansiering genom praktiska/tekniska insatser, men även genom ekonomiska:

- *Business Region Göteborg* arbetar framför allt med tillgängligheten till staden genom att guida och hänvisa till rätt instanser vid tillståndshantering.
- *Kultur i Väst Film* är en del av Västra Götalandsregionens kulturförvaltning. De arbetar med film på en strategisk nivå och ur ett samhälls- och kulturperspektiv. Största delen av satsningarna riktar sig till barn och unga. Deras målgrupp är regionens kommuner.
- *FilmCloud* ingår i Kultur i Väst och är främst till för unga filmare i Västra Götalandsregionen. Här kan en söka och få projekt och teknikstöd, men också andra typer av stöd om en till exempel vill arrangera en filmfestival eller en visning.
- *Filmbryggan* är en ideell förening som verkar för att stärka unga filmare. De arbetar med olika medieprojekt men främst inom filmområdet. De erbjuder processtöd, produktionslokal samt teknikstöd.
- *GSD Studiocafé* är en del av Gothenburg Studios Development och är en öppen mötesplats för unga filmare i staden och regionen. Det är en plattform där en kan arbeta med sina projekt och träffa framför allt andra filmskapare. Här kan en arrangera en workshop, bjuda in en föreläsare eller bara träffa andra likasinnade. En kan söka teknikstöd här.
- *Medialab* drivs av Nätverkstan och erbjuder sina medlemmar tillgång till lokaler, teknik, kurser och handledning. Bland annat finns här kunskap och utrustning för videoredigering, grading, ljudläggning och mix.
- *KulturUngdom* är en ideell kulturförening för unga mellan 13-30 år i Västra Götaland. Föreningen stöttar och utvecklar initiativ kring eget skapande, projekt och arrangemang. Här kan en få hjälp med marknadsföring samt kultur- och teknikstöd.
- Hos *ABF Medialab* som är ett studieförbund, kan en starta studiecirkel inom film och media för alla processer, från idéstadiet till färdig produktion inom filmskapande. Det är inte åldersspecifiserat. Alla kan söka.

- *PinWheel* är en regional distributionsarena som erbjuder västsvensk kortfilm på västsvenska biografer. De samarbetar med olika biografer runt om i Västra Götalandsregionen och anordnar filmvisningar och regissörssamtal.
- *Frilagret* som är en del av Göteborgs Stads kulturförvaltning, har en mindre kamerautrustning att låna ut.

Denna undergrupp inom finansiering och andra resurser möts framför allt i ett sammanhang som FilmCloud sammankallar till. Där delger de kort vad de har för fokusområden just nu, ger information om vad FilmCloud har gjort sedan sist samt vad de planerar framåt. Vid dessa möten är också några aktörer inom utbildning med från flera kommuner i regionen, liksom Kultur i Halland. En gemensam nämnare för dessa träffar är att aktören arbetar med talangutveckling i någon form.

Samarbetspartners filmproduktion

Samarbetspartners är de privata näringsidkare som levererar varor och tjänster för att en filmproduktion skall kunna genomföras. I den här gruppen finns det flera undergrupper som hanterar allt från catering, till teknik och transport, till experter inom stunt och sfx⁶ i form av explosioner/regn med mera. Samtliga samarbetspartners arbetar med film primärt under själva filminspelningen med team och skådespelare. Ibland genomförs vissa tester innan filminspelningen startar med kamera, kostym, sfx och annat.

Studios

Det finns flera olika studios i staden. *Gothenburg Studios* har tre stycken på 900, 350 respektive 250 kvadratmeter. De två största har akustisk bra standard för ljudinspelningar. Samtliga erbjuder stora av/pålastningsentréer samt loungeutrymme och personalrum. Den minsta studion har en sammansatt böjd golv/vägg lösning som kan målas i vilken färg kunden önskar. Det nya *Jonsered studios* består av totalt 900 kvadratmeter. Merparten är själva studio-utrymmet med svarta väggar, svart golv och högt i tak. Där finns också sju loger, kök samt dusch och toalett. Det finns även några mindre studios som till exempel *Lean* på Lindholmen samt *Gamlestaden studio* på Eyeworks. *Studio Fares* i Trollhättan är på drygt 1000 kvadratmeter med en fri höjd på cirka nio meter. I anslutning till studion finns pentry och dekorverkstad med mera.

Bild, grip, ljus

Det finns olika leverantörer för teknik inom bild, ljus och grip men endast två som har specialkompetens inom traditionell filmteknisk utrustning. *Gothenburg Studios/Red Rental* samt *Dagsljus* har utrustning både för kamera, ljus och grip. *Ljusavdelningen* har ljusutrustning samt transport (lastbil) för detta.

Hyrmax har utrustning för bild, ljud och kamerautrustning för generell bildproduktion. *KSE* har framför allt ljus, ljud och utrustning för event, men även viss filmproduktion. *Primetec* har olika teknik för evenemang, utställningar och tv-produktioner.

Ljud

Cloudberry och *Enric* har specialkompetens inom traditionell filmteknisk ljudutrustning

⁶ Sfx betyder specialeffekter.

anpassad för filminspelning. *Hyrlyudet* har ljudutrustning för olika typ av arrangemang. Det finns även en del enmansbolag som erbjuder ljudtekniska tjänster och utrustning som till exempel *Original Ljud*, *Auditory* samt *SL Sound*.

Sfx – specialeffekter

Thundereffects är den enda leverantören av specialeffekter för film som till exempel åska, regn, explosioner och liknande.

Transport

Det finns olika leverantörer för transport med erfarenhet av filmproduktion. Det som särskiljer bolag med erfarenhet av filmproduktion gentemot andra företag som inte har jobbat med film är kunskapen om olika specialbehov som kan behövas i form av interiör utrustning, förståelse för leveranstider och liknande. *Gothenburg Studios/Alleycat*, *PAAM*, *Dagsljus* har fordon som är utrustade och anpassade till utrustning som behövs för en filminspelning.

Rekvisita, dekor, special props

Det finns olika typer av tjänster som behövs inom avdelningen scenografi. Sakcenter arbetar mot film, TV, reklam, teater samt andra event som har behov av att dressa miljöer eller hyra rekvisita. *Klas Jansson Bygg* är specialister på att bygga filmkulisser. De hyr även ut dekor och rekvisita. *Göteborg Prop Makers* konstruerar rekvisita, masker och specialeffekter till framför allt filmproduktioner. Men jobbar även mot teater-, museum- och utställningsverksamheter. *Fixas* producerar rekvisita, masker/karaktärer och specialeffekter för film, tv, museum och teater. *Make up FX* arbetar till viss del med specialrekvisita inom film, tv, reklam, teater, mode, events med mera.

Mask och kostym

Göteborgs Kostymförråd har kläder främst från 50-tal och framåt, samt en del äldre. De arbetar mot film, TV, reklam och till viss del teater. *Fixas* producerar rekvisita, masker/karaktärer och special effekter för film, tv museum och teater. *Linda Boije af Gennäs AB* har kompetens inom maskdesign och perukmakeri och arbetar mot film, tv och teater. *Make up FX* arbetar med special effects makeup, är perukmakare inom film, tv, reklam, teater, mode, events med mera.

Stuntkoordinering

Stuntmakers hjälper till med att koordinera stunts och säkerhetslösningar vid otympliga inspelningsmiljöer samt actionbaserade scener.

Casting

Det finns ett flertal olika castingbolag i staden och regionen, flera av dem arbetar med olika typer av uppdragsgivare. *Brundins Casting* rollbesätter film, tv och reklam med skådespelare, avancerade statister samt bakgrundsstatister. *Castingverket* rollbesätter film, tv och reklam med skådespelare, avancerade statister samt bakgrundsstatister. *Feber Casting* rollbesätter film, tv och reklam med skådespelare, avancerade statister samt bakgrundsstatister. *Haga film och rollsätter* rollsätter främst fiktionsprojekt och producerar mindre projekt själva. *Färdmar Film* rollbesätter film, tv och reklam. *Soda Casting* rollbesätter statister till film, tv, reklam och stillbildsfotografering.

Röstcasting samt inspelning

On Line Voices rollbesätter röster till reklam eller information som ska kommuniceras ut i tv, radio, på internet, i telefonsvarare, e-learningkurser, appar, dokumentärer, audioguides, ljudböcker, spel med mera. *TMP* rollbesätter röster till reklam eller information som ska kommuniceras ut i tv, radio, eller för webben. De gör även musik och ljudläggning. *Speed of Sound* rollbesätter röster till reklam eller information som ska kommuniceras ut i tv, radio och på internet. De gör även musik och ljudläggning. Det finns även flera mindre leverantörer.

Catering

Det finns flera leverantörer som har specialkompetens inom leverans av catering anpassad för filminspelning. Kännetecknande för den här leverantörsgruppen är att de har en förståelse för att de måste arbeta extremt kundanpassat både vad gäller leveranstider på dygnet samt utbud på mat. *Jenny Elwe* är licensierad kost- och matrådgivningskonsult och ägnar sig främst åt catering framför allt till Västsveriges filmproduktioner. *Kalasköket* är en cateringfirma och lunchrestaurang med bas i Trollhättan. *Alldes Matkultur* finns i Sockerbruket, Göteborg, och erbjuder catering till middagar, luncher och olika eventproduktioner, liksom *Kock & catering* samt *Gaffelkonst*. Det finns fler cateringleverantörer, ovan nämnda har funnits en längre tid.

Subgrupperna inom den här aktörsgruppen möts generellt vid olika filminspelningstillfällen samt under förproduktionen när en förbereder allt. Det är skilda kompetenser inom varje underrubrik så det är sällan en samarbetar mer än under själva filminspelningen där en ansvarar för olika avdelningar/roller och tillsammans bildar en helhet.

Produktionsbolag

I den här aktörsgruppen finns produktionsbolag, det vill säga de bolag som producerar film. I gruppen finns det tre olika undergrupper indelade efter vilken typ av film en gör: *drama, fiktion, dokumentärfilm*, respektive *kommersiell film* och *postproduktionsbolag*. Produktionsbolagen i gruppen *drama, fiktion, dokumentärfilm* finansierar oftast sina projekt via statliga medel. Det kan vara väldigt långa ledtider innan en genomför själva filminspelningen beroende på utvecklingsprocessen av projektet. Bolagskonstellationen är generellt sett bestående av producenter och administratörer, ett fåtal har även regissörer anställda. De arbetar med filmen från allra första början tills det är färdig att tas om hand av distributör. Produktionsbolagen inom *kommersiell film* finansierar sina produktioner via sina uppdragsgivare. *Postproduktionsbolagen* finansierar generellt sina uppdrag via tidigare produktionsbolag och/eller via finansiärer i de fall de är samproducenter.

I den första gruppen *drama, fiktion, dokumentärfilm* finns det flera bolag, merparten av de större produktionsbolagen i den här gruppen är dotterbolag till andra större bolag som har sitt säte på annan ort. *Brain Academy* är ett dotterbolag till Nice Drama, med huvudsäte i Stockholm, och ägs av MTG. De är ganska nystartade och producerar mest tv-drama. Bolaget har en fast anställd i Göteborg. *Cinenic Film* är ett mindre bolag som producerar både kort- och långfilm inom drama och dokumentär för nationell och internationell marknad. Bolaget ägs och drivs av en person som tillsammans med en annan producent också är delägare i *AA film*, som gör samma typ av produktioner.

Eyeworks ägs av Warner Brothers och producerar enbart tv-underhållning i Göteborg. Bolaget har enligt uppgift åtta anställda. *Göta film* producerar både fiktion, dokumen-

tärfilm och tv-drama för nationell och internationell publik, bolaget har tre anställda. *Fundament Film* producerar kortfilm, långfilm och tv-serier, bolaget har en anställd i Göteborg och två anställda i Stockholm. *Filmepidemin* är en intresseförening för cirka elva enpersonsbolag som primärt arbetar med dokumentärfilm. *Kjellson&Wik* arbetar med både kort och långfilm, bolaget har två anställda i Göteborg. *Plattform Produktion* arbetar med dokumentär, kort- och långfilm för nationell och internationell publik, bolaget har tre anställda i Göteborg. *Stavro Filmproduktion* arbetar både med dokumentärfilm och spelfilm, bolaget har två anställda. *Egerstrand&Blundh* arbetar med dokumentärfilm och kommersiell film, bolaget har två anställda. *Dockhus Animation* arbetar nästan uteslutande med animation riktat mot drama och fiktion. Bolaget har fem anställda och ligger i Trollhättan.

Vilda bomben har två anställda och producerar dokumentärfilm i både kort- och långformat. Bolaget jobbar mot en nationell och internationell publik. *Färdmar Film* är ett enmansbolag och producerar primärt kortfilm. *Ögat Film* producerar långfilm och kortfilm. *Zentropa Sweden* producerar främst fiktionsfilm för en nationell och internationell publik. Bolaget är ett dotterbolag till Zentropa Danmark och har i dag tre anställda i Göteborg och Trollhättan. *Göthenburgo* är en ideell förening som skapar tv-program för webben med framför allt dokumentärt innehåll. *Gothenburg Studios* har fyra anställda och är representerade i alla tre bolagsformerna genom att de arbetar genreöverskridande med film. Ett annat exempel på bolag som består av en person som arbetar på en hög internationell nivå och regisserar och producerar själv är filmaren *Kasper Collin* som arbetar primärt med dokumentärfilm. Även *Johannes Nyholm* som arbetar genreöverskridande med film, regisserar och till viss del även producerar själv.

I den andra gruppen som producerar *kommersiell film* ingår produktionsbolag som producerar enbart kommersiell film, det vill säga de arbetar på beställning av någon i form av direktkunder eller reklambyråer och producerar reklam och/eller informationsfilm. Bolagskonstellationen ser annorlunda ut jämfört med produktionsbolagen inom spel- och dokumentärfilm eftersom de oftast har flera funktioner inhouse utöver producenterna och i ett fåtal fall regissörerna. Bland annat i form av vfx⁷ kompetens, fotografer/kameramän/kvinnor utöver producenterna och i ett fåtal fall regissörerna. Projekten inom kommersiell film har mycket kortare ledtider än projekten inom drama, fiktion, dokumentärfilm.

Inom den här undergruppen arbetar en med olika typer av produktioner på både nationell och internationell nivå. En del är specialiserade inom 3d-animering, andra arbetar bredare med både 3d-och live actionbaserade filmer. Bolagsstorleken är mellan tre och cirka tio personer. *Hoy* arbetar integrerat med media och film, både live action och animerad film. *Edithouse* producerar både live action film och animerad film. De arbetar både mot byråer och direktkunder. *Is This It* producerar både film, musikvideos och reklamfilm. De är det enda kommersiella bolaget i Göteborg som har representation i Sthlm. *Lucky Punk*, *Oddway*, *Tussilago* och *Silverbullit* producerar både animationer och live action-filmer. *Stark* producerar både film och event. *Vingaland* producerar både animationer och live action-filmer. Det finns ett flertal enpersonsbolag inom kommersiell film i staden och regionen. Det är ett lättillgängligt sammanhang att ta sig in i och en behöver egentligen varken utbildning eller större erfarenhet för att kunna sälja sina tjänster. Det leder till en hög omsättning på mindre bolag som inte går att redovisa här.

⁷ Visuella effekter som är digitaliserade.

I den tredje undergruppen *postproduktionsbolagen* finns bolagen som arbetar med filmen när den är färdiginspelad och en skall bearbeta ljud, ljus samt ibland vfx. En del bolag arbetar enbart med ljudarbetet, en del arbetar både med bild och ljud. *Auditory* arbetar med dialog redigering, ljudläggning, ljuddesign, foley, ljudtekniker och teknik. De komponerar också och producerar musik till filmer. *Can Film* tillhandahåller färgläggning, redigeringsrum och hjälper till med det tekniska produktionsflödet i en filmproduktion. De har även också en speciell teknisklösning som förenklar hantering av materialet under och efter filminspelningen.

Postproduktionsbolagen går i bland in som samproducenter i framför allt fiktion, drama och dokumentärfilmsprojekt, därför bör en i dessa fall betrakta dem som produktionsbolag. En del producerar även rent animerade filmer. Postproduktionsbolagen arbetar både mot spel- och dokumentärfilm samt kommersiella produktioner, det vill säga de arbetar mot samtliga filmgenrer och har både kortare och längre ledtider att förhålla sig till.

Chimney är ett fullservice-postproduktionsbolag med både ljud och bild, animation och produktion. De är även samproducenter i vissa produktioner inom drama, fiktion och dokumentärfilm. Deras nationella huvudkontor finns i Stockholm och de har enbart anställda inom administration/arbetsledning i Göteborg. Totalt har de tio olika kontor runt om i världen. De arbetar tätt ihop med *Haymaker FX* som är specialiserade på vfx-arbete, Chimney har en egen trampstudio⁸ och ljudbearbetning. *Cloudberry Post* är ett fullservice postproduktionsbolag med både ljud och bild, animation och produktion. Erbjuder även ljud på plats och är ibland samproducenter i vissa produktioner. *Filmgate* specialiserar sig på visuella effekter för internationella och inhemska långfilmer, tv-produktioner och reklam. De är även samproducenter i vissa utländska produktioner. *Shoot&Post* erbjuder grading, redigeringsstation, vfx och digital mastering⁹. Arbetsflödet är digitalt och de erbjuder olika former av filmkopior. *Shoot&Post* erbjuder också full projektledning inom efterproduktionprocess. De är även samproducenter i vissa produktioner. *Zentropa Post Production Sweden* är en del av Zentropa Sweden vars moderbolag Zentropa har huvudsäte i Köpenhamn. De erbjuder postproduktion med framför allt bild som fokus och är även samproducenter i vissa produktioner.

Gemensamt för både spelfilms- och dokumentärfilmsbolagen samt de kommersiella bolagen är att de oftast arbetar med postproduktionsbolag i någon form. Det vill säga postproduktionsbolag arbetar generellt sett genreöverskridande inom film med samtliga av de andra producerande filmbolagen. Spelfilms- och dokumentärfilmsbolagen möter däremot inte de kommersiella bolagen i någon större utsträckning. De kommersiella bolagen arbetar mycket enskilt och var för sig, troligtvis på grund av rädsla för konkurrens.

Utbildning

Filmutbildningarna i staden och regionen har ett brett utbud. Allt från klassisk auteurutbildning¹⁰ med fokus på regi, till mer praktiskt inriktade produktionsfunktionsutbildning och fort/vidareutbildning för verksamma aktörer. De arbetar med film på olika sätt. Va-

⁸ En studio där ljud efterkonstrueras som inte finns med sedan filmtillfället som till exempel, en bildörr som slår igen, gång i grus, på asfalt med mera.

⁹ En teknisk säkerställan att filmen har rätt ljudnivå, bildform med mera.

¹⁰ Auteur är en särskilt konstnärligt, personligt inriktad regissör, som också är filmens författare och vanligen följer en egen tydlig konstnärlig linje genom sina olika produktioner snarare än att låta andra bestämma vad denne ska göra.

land arbetar till exempel med film framför allt genom att göra egen film i olika övningar och slutfilmer. Göteborgs Folkhögskola, som är en förberedande skola till Valand, arbetar på liknande sätt, det vill säga med det egna berättandet.

På Filmarbetarutbildningen är fokus praktiskt arbete inom filmproduktion, det vill säga roller som inte är kopplade till upphovsrätt. Eleverna har långa så kallade Lärande I Arbeta (LIA) perioder där en gör praktik hos olika avdelningar inom filmproduktion, beroende på vilken inriktning en läser.

Akademien Valand har filmutbildningsprogram på både kandidat- och magisternivå samt olika fristående kurser. Bland annat har institutionen ett konstnärligt kandidatprogram i filmisk gestaltning som ger 180 högskolepoäng. *Göteborgs Folkhögskola* har berättandet som fokus. Den 1-åriga filmproduktionsutbildningen innehåller både fiktivt och dokumentärt berättande och varvar praktiska övningar med teori. Den 2-åriga utbildningen är baserad på ett eget projekt som eleven bestämmer själv. *Filmarbetarutbildningen i Trollbåt-tan* har stora delar av den 1,5-åriga yrkeshögskoleutbildningen förlagd till olika filmproduktioner. En ny omgång av utbildningen startar vartannat år. *Kulturakademien Trappan* riktar sig till redan yrkesverksamma och erbjuder kompetensutveckling för professionellt yrkesverksamma inom scenkonst, musik, film och tv. De arbetar med kompetensutveckling och arrangerar allt från enstaka branschdagar till längre kurser. *Skolbio Göteborg* arrangerar filmvisningar på biograf för elever från förskoleklass till gymnasiet, samt samarbetar med Akademien Valand i projektet *Drömskolan* där barnen själva får skapa film.

Utbildningarna möts på olika sätt inom gruppen. Valand sitter med i referensgrupper för Göteborgs Folkhögskola, Filmarbetarutbildningen och Trappan. Valand samarbetar med Skolbio i projektet *Drömskolan* där barnen själva får skapa film. Filmarbetarutbildningen och Göteborgs Folkhögskola har vissa gemensamma föreläsningar, ofta i samarrangemang med Studiocaféet på Gothenburg Studios.

Biografer

I gruppen ingår både större och mindre aktörer som har biografer på både lokalt och internationellt plan. De olika biograferna har olika profilering, det vill säga de visar olika typer av film. En del har också events och föreläsningar i sina lokaler. De arbetar med film genom att de är de som visar film när den är färdig, de arbetar också tätt med produktionsbolagen innan filmen är färdig och gör så kallade "testvisningar" av filmer. En del av dem är också högst inblandade under filmfestivaler och andra arrangemang som tas fram av intresseorganisationer och andra arrangörer.

- *Bio Roy* satsar på dagliga visningar av kvalitetsfilm. Här kan du även se direktsändningar av bland annat opera, balett och teater från både svenska och internationella scener. Biografen har funnits sedan 1940, men drivs sedan 2008 av riksorganisationen *Folkets hus och parker*.
- *Bio Capitol* har två salonger, en liten på 18 platser och en stor med 206 platser. På Bio Capitol har även Filminstitutets filmklubb Cinemateket sina visningar. Sedan 2013 drivs biografen av tre ägare i en ekonomisk förening.
- *Folkets Bio* driver flera biografer i Göteborg. I centrala Göteborg finns Hagabion, på

Lindholmen ligger Aftonstjärnan och i Angered finns Angered's bio. I Västra Frölunda finns Frölundabion. Folkets bio är en partipolitiskt obunden kulturförening.

- *SF Bio* har tre biografier i Göteborg. Biopalatset har funnits sedan 1995 och har tio salonger. Filmstaden Bergakungen öppnade 2006 och är en av SF Bios mest välbesökta biografier. Biograf Göta har sedan återinvigningen 2015 som mål att satsa på ”uppmärksammas och prisbelönt film”.
- *Biograf Draken* ägs av och är belägen i Folkets hus vid Järntorget. Den är huvudbiograf för årligen återkommande Göteborg Film Festival och har 713 sittplatser. Biografens reguljära visningar upphörde 1995 och i dag används biografen som scen även vid andra evenemang än filmvisning.

Det finns också lokala filmvisningslokaler i ett flertal kulturhus i staden. En del av dem ägs och drivs av bland annat Folkets Hus och Parker.

Aktörerna möts generellt sett mest genom att de mindre, lokala aktörerna har kontakt med varandra och samarbetar mycket inför och under visningar, de hjälper varandra med filmkopior och stämmer av olika prissättningar inför arrangemang med externa aktörer. De har ett tätt, informellt samarbete som stärker deras verksamheter. SF arbetar separat och är inte involverad i dialogen med de andra lokala aktörerna.

Filmfestivaler och andra visningsfönster

I den här aktörsgruppen ingår allt från större internationella filmfestivaler till mindre lokala filmvisningsarrangemang. Minsta gemensamma nämnare för den här gruppen är att mötas och nätverka i filmsammanhang.

- *Göteborg Film Festival* äger rum en gång om året och är Nordens största filmfestival. På festivalen hittar du filmer från hela jordklotet och inom otaliga genrer. År 2016 visades filmer från sammanlagt 84 länder. Målet med festivalen är att vara en språngbräda ut i världen för ny nordisk film, samt sprida och visa kvalitetsfilm från hela världen.
- *Banff Mountain Film Festival* är världens största filmfestival med fokus på uteliv och bergssport. Den äger rum årligen i kanadensiska Banff. Sedan 2003 har reseföretaget Pathfinder Travels turnerat runt med ett urval av filmerna och på så sätt tagit den internationella filmfestivalen till Göteborg.
- *Exilfilmsfestivalen* äger rum i Göteborg vartannat år. Syftet är att vara ett fritt forum för visning av filmer gjorda av filmare i landsflykt, oavsett nationell, etnisk eller religiös tillhörighet. Festivalen visar också filmer av icke-exilfilmare på teen som bland annat invandring och demokrati.
- *Antirasistiska filmdagar* är en festival med fokus på film och samtal om rasism, diskriminering och mänskliga rättigheter. Framst riktar sig festivalen till skolungdomar, som kan gå gratis, men den innehåller även visningar för en bredare allmänhet. Filmdagarna arrangeras på flera orter i Sverige.

- *Frame Film Festival* är en årligen återkommande kortfilmsfestival för filmare och filmintresserade i Västsverige. Den har fyra tävlingsklasser en för konstfilm och tre för åldersindelade grupper från 16 år och uppåt. Frame är också regional uttagstävling till den nationella filmtävlingen *Novemberfestivalen*. *Novemberfestivalen* föregås av 19 regionala uttagningar runt om i landet och tävlingen utgör en nationell "final". Under festivalens tre dagar visas ca 45 av Sveriges bästa kortfilmer gjorda av unga filmskapare. Filmerna tävlar nationellt i klasserna mellanvikt (16-19 år) och tungvikt (20-26 år), ska följa de nationella reglerna och bedöms av en kvalificerad jury.
- *Doc Lounge Göteborg* är en visningsklubb för nyproducerad dokumentärfilm. Tanken är att varje vecka visa en del av det senaste från dokumentärfilmsgenren i en inbjudande miljö med bar och mat. Flera av visningarna kombineras också med livemusik och andra kringarrangemang.

Aktörerna inom den här gruppen möts inte på något särskilt sätt. De arbetar mest enskilt inom ramen för respektive verksamhet.

Filmarbetare

Filmarbetarna i staden och regionen är en enormt viktig resurs av flera anledningar, de har en bred kompetens och kan generellt sett arbeta med samtliga filmformat oavsett genre. Gruppen består av en mängd olika yrkesroller och kunskaper, kompetensen är generellt sett hög och det finns en bred representation av allt från mindre till mycket erfarna filmarbetare. Jag har valt att ta med de funktioner som arbetar bakom kameran under en filmproduktion.

För produktionsbolagen är de en avgörande grupp för att kunna tillgodose det spenderingskrav bolagen förbinder sig till att spendera i regionen när de tar emot finansiering av Film i Väst. Gruppen är efterfrågad oavsett typ av produktion. Den är en stor grupp, som också är svår att uppskatta i siffror då den i flera fall spänner över både kommersiell och fiktionsbaserad film. Den här gruppen har inte någon formell plattform att verka utifrån, eller utvecklas inom. Det sammanhållande forumet som är genreövergripande, oavsett vilken typ av film en arbetar med, är via en facebookgrupp som heter *Göteborgs Filmarbetare*. Det är en grupp på facebook där en kan ställa frågor, efterfråga arbetskraft och snabbt få svar. Nedan följer ett utkast av yrkesroller som oftast är representerade i en filmproduktion.

Inom arbetet med manus finns *manusförfattare* och *redaktörer*. På produktionsavdelningen, som är den avdelning som ansvarar för planering samt det praktiska arbetet inför, under och efter inspelning, finns det en mängd olika funktioner: *producent*, *linjeproducent*, *produktionsledare*, *produktionsekonom*, *produktionskoordinator*, *produktionsassistent*, *inspelningsassistent*, *platschef*, *locationscout* och *runners*.

Inom regiavdelningen arbetar flera funktioner förutom själva *regissören*, som *FAD* (First Assistant Director), *SAD* (Second Assistant Director), *TAD* (Third Assistant Director), *scripta*, *statistansvarig*, *castingansvarig* och *castingassistent*.

Närmast regiavdelningen under en inspelning arbetar fotoavdelningen, med *A-fotograf*, *B-fotograf*, *C-fotograf*, *DIT* (*Digital Imaging Technician*), *videoassistent*, *kameraoperatör* och *passare*. Den sistnämnda ansvarar för att kameran kan flytta sig med hjälp av åkvnagnar, kranar med mera. Närmast fotoavdelningen arbetar *ljussättare* och *elassistenter*.

Ljudavdelningen, som ansvarar för ljudupptagning, består oftast av *ljudtekniker* och

ljudassistenter. Scenografiavdelningen består av *scenograf*, *rekvisitör*, *attributör* och *assistenter* samt eventuella specialkunskaper som *snickare*, *dekormålare* och *attributmakare* med mera.

Kostymavdelningen består av en *kostymör* och *kostymassistenter*, maskavdelningen är likadant uppbyggd, det vill säga med en *maskör* och *maskassistenter*.

Det finns också en grupp frilansande filmarbetare som tillhör postproduktionsdelen, det vill säga som arbetar med det filmade materialet när filmen är färdiginspelad. De frilansar primärt inom kommersiella produktioner, det vill säga reklam, informations- och beställningsfilm i någon form. Några är också anställda hos de större postproduktionsbolagen. Några av de berörda kunskapsområdena/yrkesrollerna är *modellering*, *riggare*, *matte-painting*, *compositing*, *3D-animation*, *2D-animation*, *animatic* och *vfX-supervisor*.

Parallellt med alternativt efter inspelning arbetar klippare och klippassistent, och när filmen är färdigklippat färdigställs filmen i postproduktion. Där arbetar bland annat *ljudläggare*, *colorist*, *mixare*, *kompositör* och *grafiker*.

Samtliga funktioner möts vid produktionstillfället det vill säga innan, under eller efter en filmproduktion. Alla yrkesroller kan arbeta gränsöverskridande, det vill säga oberoende av filmgenre. Endast regissör, A-fotograf, scenograf, kostymdesigners, animatörer, manusförfattare och kompositörer omfattas av upphovsrätten.

Mötesplatser för de olika aktörsgrupperna

Grupperna möts på olika sätt och i olika sammanhang. Här följer en presentation av fyra större sammanhang kopplat till film i någon form där de möts, nämligen utbildning, filmproduktion, filmfestivalarrangemang och biografier

Inom aktörsgruppen *utbildning* finns det flera olika sätt som undergrupperna möts på. Film i Väst är en av delägarna i Trappan. Västra Götalandsregionen är ekonomiskt ansvariga för Göteborgs Folkhögskola. Filmbryggan och Studiocaféet har stöd från Västra Götalandsregionen. ABF Medialab stöttar utbildning genom att eleverna startar studiecirkel där. Tidigare år har även eventet Gokinema fått hjälp med finansiering och andra resurser och tillsammans med samarbetspartners arrangerat så kallade "open set", där en får följa en filminspelning – ofta tillsammans med inbjudna utbildningar. Produktionsbolagen tar emot elever som får genomföra sin praktik under utbildningen, det gäller framför allt Filmarbetarutbildningen. Utbildningarna har ofta sina visningar av sina examensfilmer på någon av stadens biografier.

När en startar upp en *filmproduktion* möter finansiering och andra resurser produktionsbolagen genom att bolagen söker finansiering för sina filmproduktioner. I vissa fall har även finansierarna fortbildning/workshops för verksamma bolag. Under själva filmproduktionen möts samarbetspartners, filmarbetare och produktionsbolag som köper in tjänster för att kunna genomföra produktionen. När filmen är färdiginspelad så hamnar den i postproduktion hos ett postproduktionsbolag och till sist brukar en filmkopia oftast testköras på någon av stadens biografier.

Staden och regionen har ett brett utbud av *filmfestivalarrangemang*. Filmfestivalerna spelar en central roll för produktionsbolagen genom att visa deras filmer och de filmer som annars inte ges möjlighet att visas på bio får då en chans att göra det. Det leder till att filmerna får spridning samt att upphovsmakarna får träffa sin publik i verkligheten.

Branschmässigt har filmfestivalerna också en viktig funktion då det är där en trendspanar, eftersom filmfestivalerna bjuder in gäster med nya och ofta större perspektiv. Det är även på festivaler som distributörer hittar filmer de vill distribuera. Det senare gäller framför allt Göteborg Film Festival. Valand har i samarbete med de andra nordiska högskolorna en gemensam plattform för sina elever kallad NORDICIL, under bland annat Göteborg Film Festival träffas de och har seminarier och ser film tillsammans. Film i Väst brukar finansiera ett mingel för dem. Valand arrangerar också flera öppna föreläsningar i egen regi under själva festivalen.

Övriga utbildningar i Göteborg har inget uttalat samarbete med Göteborg Film Festival. Göteborgs Stad, VGR, Film i Väst är medfinansiärer till Göteborg Film Festival på olika sätt. Göteborg Stad stöder även Exile Film Festival samt Antirasistiska filmdagar. Novemberfestivalen får bidrag av bland annat Västra Götalandsregionen. Frame filmfestival får bidrag från Göteborgs Stad samt Film i Väst och arrangeras av Kultur i Väst. När det kommer till de mindre festivalerna fyller de en funktion genom att de större produktionsbolagen får en inblick i ny talang.

Biografer samarbetar med finansiärer vid premiärer av samproduktioner. I viss mån arrangerar produktionsbolag egna visningar i form av premiärer eller specialvisningar direkt med biografer. Produktionsbolagen får också hjälp av framför allt de mindre biograferna att "testköra" sina filmer på stor duk innan de gör ut en masterkopia av sin film. I viss mån arrangerar utbildningarna egna visningar i form av premiärer eller specialvisningar direkt med biografer. Några av biograferna får verksamhetsstöd av finansiärer.

Aktörsgruppernas önskade kompetensförstärkning

Inledning

I det här avsnittet kommer vi att få en bild av vad de intervjuade aktörerna själva har för uppfattning om sitt behov av kompetensförstärkning. Det är värdefullt att ta in deras egen självbild då aktörerna själva kan bedöma vad de behöver utifrån sina respektive uppdrag. Oavsett om den stämmer överens med en objektiv uppfattning så är det troligtvis aktörerna själva som har den bästa bilden av sina respektive uppdrag. Det är också de som har en tydlig bild av var de inte räcker till/skulle behöva stärkas inom ramen för sina respektive uppdrag. Genom att ta del av deras behovsuppfattning så kan en sedan göra analysen av deras gemensamma behov. Och naturligtvis reflektera över vad de själva inte ser men ändå behöver utifrån en omvärldsanalys.

Finansiering och andra resurser

Den här aktörsgruppen¹¹ har som tidigare nämnt två undergrupper, den första är inriktad mot etablerad bransch, den andra gruppen är inriktad mot oetablerad/yngre målgrupp.

Lindholmen Science Park har ett tudelat uppdrag. För det första att stötta och jobba med branschen, för det andra ett förvaltande uppdrag med fokus på infrastruktur (filmstudios). De anser att de behöver arbeta mer med att stärka manus- och idéutveckling i ett internationellt perspektiv. Gärna genom seminarier med internationellt fokus. Den förvaltande delen av sitt uppdrag är de överkvalificerade för och har inget behov av kompetensförstärkning. Lindholmen Science Park anser sig själva gynnas av en utveckling av manus- och idéutveckling genom att deras målgrupp lyckas och menar att de troligtvis skulle hitta synergier med andra branscher. Lindholmen Science Park växer själva internationellt och de bolag de jobbar med skulle då få ytterligare ett fönster att synas i enligt hur de ser på det. Distributionsfrågan är också intressant men det ligger inte i deras uppdrag i dag. Närmsta samarbetspartners i en utveckling skulle vara andra finansiärer, produktionsbolag och manusförfattare.

Kultur i Väst anser sig behöva kompetensförstärkning inom visningsfrågor, distributionsfrågor, talangutveckling, växthusverksamhet, information och media. De arbetar redan med dessa frågor i dag. De vill också få mer kunskap om samverkansmöjligheter mellan kommun och region. De vill utveckla detta genom fysiska möten, fortbildningstillfällen samt löpande samarbeten på samma sätt som de arbetar i dag. Kultur i Väst vill samarbeta mer med Göteborgs Stad, då stor del av deras målgrupp i dag är från Göteborg och det skulle frigöra mer resurser till andra kommuner. De efterfrågar också mer kontakt med verksam bransch och vill hitta samarbeten med Göteborgs Stads filmsatsnings samarbetspartners. Förstår inte syftet med filmsatsningen.

Film i Väst anser sig behöva kompetensutveckling i hur de olika uppdragen för film går ihop lokalt/regionalt och hur en kan göra detta arbete bättre. Efterfrågar transparens hos de olika aktörerna inom filmsatsningen eftersom de tycker att de olika aktörerna inte ska ge stöd till samma projekt. Samarbetar i dag med grupperna utbildning, filmarbetare och festivaler och andra visningsfönster (Göteborg Film Festival, DocLounge, November-

¹¹ Samtliga intervjuade förutom Film i Väst är verksamhetsledare inom sina respektive organisation.

festivalen samt Frame), och har dialog med de strategiska ledarna för de andra finansiella aktörerna. Har ett behov av att få ut sina samproduktioner inom dokumentärfilm i andra fönster. Förstår inte syftet med filmsatsningen.

Göteborgs Stads kulturförvaltning, enheten för Kulturstöd, anser sig behöva kompetensutveckling generellt för uppföljningar av de stöd som betalas ut, både när det gäller ekonomi och innehåll. De vill stärka sin kunskap inom manus/dramaturgi, redigering samt foto, gärna i seminarieform eller kortare kurser. Ser en utvecklingsmöjlighet med att utveckla en oberoende filmfond med internationellt fokus, dels för att stärka staden och dess aktörer, dels för att öppna upp för en förståelse för den globala värld vi lever i. Om de skulle ansvara för ett sådant arbete skulle de behöva en kombination av ytterligare konstnärlig kompetens och samproduktionskompetens. Samarbetspartners skulle kunna vara Göteborg Film Festival och andra finansiärer.

FilmCloud har behov av att kompetensutveckla sig inom de områden som innebär en förändring för branschen, det vill säga allt inom teknik, format, strukturer, affärsmodeller och filmpolitik. De arbetar löpande med kompetensutveckling, ofta med internationellt fokus i seminarieform, meet-ups på festivaler, kurser och branschmöten och vill fortsätta med det. Internationalisering är ett av verksamhetens mål. FilmCloud är sammankallande till ett partnersätverk för olika aktörer i staden/regionen som arbetar med talangutveckling. De arbetar inte längre lika mycket med en uttalat yngre målgrupp, (enbart när det gäller ekonomiskt stöd), utan tycker att det ofta blir bättre när en breddar deltagare och verksamheter. Efterfrågar mer kontakt med verksam bransch.

Uppslag för kompetensförstärkning som aktörsgruppen har gemensamt är manus- och idéutveckling/dramaturgi som viktiga områden. Flera av de intervjuade är mer generella och hänvisar till *"områden som närmast förestående innebär en förändring för bransch, det vill säga allt inom teknik, format, strukturer och affärsmodeller, filmpolitik"*.

TVå av de regionala representanterna vill ha mer kunskap om filmsatsningen och dess syfte generellt. Tre av fem hänvisar till att de vill arbeta med ett internationellt fokus i sina respektive verksamheter *"Globaliseringen går inte att ändra på. Den tekniska kommunikationsutvecklingen gör inte att vi stoppar att kontakta folk på andra sidan jordklotet. Tvärtom."*, som en säger i sin intervju.

Vad har gruppen för helhetsbehov av kompetensförstärkning? Övergripande slutsats av gruppens kompetensbehov är inom områdena manus- och idéutveckling/dramaturgi, samt omvärldsbevakning inom ett flertal områden som teknik, format, strukturer, affärsmodeller och filmpolitik. Några av deltagarna nämner distributionsfrågan som viktig.

Samtliga är öppna för att hitta samarbeten både inom gruppen och med andra aktörer som till exempel produktionsbolag, manusförfattare och filmfestivaler, för att uppnå en utveckling inom kompetensförstärkning *"Samarbeten gagnar alltid, både min och andras verksamheter"* som en aktör säger i sin intervju. Merparten av finansiärerna ger en bild av att vilja ligga i framkant generellt vad gäller utveckling. Två av tre regionala aktörer efterfrågar kontakt med verksam bransch.

Samarbetspartners filmproduktion

I den här gruppen finns det flera undergrupper som hanterar allt från catering, till teknik och transport till experter inom stunt och sfx i form av explosioner/regn annat. Samtliga

samarbetspartners arbetar med film primärt under själva inspelningsfasen, det vill säga när en står på plats med team och skådespelare och skall filma.

Jenny Elwe Catering anser sig ha ett behov av att vidareutbilda sig i någon form av kockutbildning, är i dag självlärd. Påpekar att en kan vara väldigt ensam som egen företagare och att en sköter alla roller själv. Behöver mer kunskap inom marknadsföring och sociala kanaler samt organisation – hur hittar en nya kunder och effektiviserar planering och workflow i företaget? Ser samarbetsmöjligheter med samtliga andra aktörsgrepp och vill bidra generellt med att höja medvetenheten kring hälsa och mat.

AlleyCat efterfrågar en generell försträkning inom affärsmässighet och nätverkande. Alla klarar det dagliga jobbet men hur hittar en en balans i sin affärsverksamhet för att skapa en stabilare bas? Finansiärerna har en viktig roll genom att styra finansiering så att det faktiskt gynnar lokal/region verksamhet. Efterlyser ett mer produktfokuserat tänk vad gäller film. Produktionsbolagen behöver lära sig hur de skall tjäna pengar, gärna via seminarier, föreläsningar och workshops. En skulle behöva hjälpa nuvarande underleverantörer med att utöka sitt erbjudande mot andra marknader/tjänster samt se vilka alternativa finansieringsmöjligheter det finns. Det behövs nätverkande och utbildning på internationell nivå.

Cameracenter anser sig ha ett behov av att stärka sin kompetens inom ny teknik, både för sin egen skull men också för att kunna hjälpa kunden på bästa sätt. Det är viktigt att veta om trenderna innan kunden gör det. Vill ta del av information genom workshops, mässor och genom information från teknikleverantörerna. Vill också ta del av postproduktionsarbetet – hur kan de optimera processen för kund med tanke på hela processen från ax till limpa? Har nyligen gått utbildningar inom företagsutveckling och sökordsoptimering. Behöver kompetensutveckling i hur de kan hitta nya kunder. Vill bidra med att det blir tydligare regler kring hur lokala/regionala pengar spenderas så att underleverantörer får möjlighet att öka sin omsättning och investera mer i bolagen. Gärna i samarbete med andra samarbetspartners.

Gothenburg Studios kompetensutvecklar sig i dag löpande inom områden som affärsutveckling, affärsplan, företagsadministration, ledarskap, styrelsekompetens och andra kurser som är kopplade till företagsfrågor via Business Region Göteborg och Västsvenska Handelskammaren, vilket fungerar bra. Detta vill de fortsätta med. Som filmfotografer vill de kompetensutveckla sig i fortbildningsformat på toppnivå för en smalare grupp. De jobbar i dag med fokus på att stärka bransch genom flera insatser och tycker att det generella klimatet inom filmbranschen är obalanserat. De vill bidra till att det blir mer balanserat. Inom organisationen behövs mer kompetensutveckling för projektledare, säljare och administratörer. Ser ett tydligt samarbete med utbildningar, finansiärer och filmfestivalen (Göteborg Film Festival). Efterfrågar en gemensam vision att samarbeta mot.

Brundins Casting efterfrågar kompetensförstärkning inom olika typer av mjukvara kopplat till sin verksamhet för att effektivt och smidigt kunna hantera arbetet. Kan också tänka sig att lära sig mer om ljussättning, filmfoto och redigering. Föreläsning i psykologi, till exempel på tema nervositet. Det är ofta mycket anspänning i situationerna kring filmning, både innan och efter. Vill bidra med att erbjuda en gratisplats vid de olika kurstillfällen

de har. Ser samarbetsmöjligheter med andra samarbetspartners, utbildningar samt resurscenter.

Det finns två typer av behov för kompetensförstärkning som aktörgruppen har gemensamt, oavsett om de redan arbetar med det i dag eller vill arbeta med det. Det första är generell marknadsföring, det vill säga kundsegmentering, nykundsbearbetning, generell kunskap inom marknadsföring-, och paketering. *"Många målar en tavla men tänker inte på att de måste sälja den. Tänk själv om en bara skulle ta fram en Volvo som bara var riktad mot svenskar. Vad om en skulle lära sig att tänka på ett annat sätt än enbart fokusera på att få igenom finansiering, det vill säga att tänka mer produktfokuserat?"* säger en av aktörerna.

Några frågar också efter strategi för kommunikation i sociala kanaler. *"En är väldigt ensam som egen företagare, en har ingen att bolla med. En är alla funktioner på något sätt och gör alla delar. Att synas utåt och marknadsföra sig prioriterar en inte, där skulle en behöva kompetens"*, säger en av aktörerna.

Den andra är *Strategisk affärsmässighet* med innehåll som utökat erbjudande, effektivisering, affärsutveckling, affärsplan, företagsadministration, ledarskap, styrelsekompetens och försäljning. Flera nämner vikten av att ha ett internationellt fokus.

Tre av de fem intervjuade efterfrågar en gemensam vision hos de kommunala och regionala finansierarna och att fler av de lokala finansieringsformerna blir öronmärkta för det lokala näringslivet inom film. En intervjuad person säger: *"De befintliga branschmässiga strukturerna är obalanserade och ineffektiva. Det har en rent konserverande effekt för branschen lokalt och regionalt. Det vidmakthåller den situation som är i dag och leder till att det inte går att utveckla bolag i branschen. Sättet att använda skattemedel är dränerande istället för byggande. Jag saknar en vision för hur man ska bygga näringsliv".* En annan säger: *"Jag minns när det fanns en ambition att knyta regionstöden till de lokala och regionala aktörerna/utbudet... – Finansierarna har en viktig roll att styra inspelningarna så att de på bästa sätt kan gynna regionen"*.

Produktionsbolag

Aktörgruppen består av tre olika undergrupper i form av produktionsbolag som producerar olika typer av film: *drama, fiktion och dokumentärfilm, kommersiell film* samt *postproduktionsbolag*.

Cinemic Film efterfrågar kompetensutveckling vad gäller målgruppsanalys/segmentering och kommunikation. Efterfrågar casestudies som är applicer- och jämförbara på en lokal/nationell bransch. En annan del är distribution, det finns en efterfrågan på oortodoxa metoder för att släppa en film på flera plattformar samtidigt och sedan analysera det. Att följa ett projekt som jobbar med otraditionella metoder från ax till limpa och se vad gjorde de, hur gick det, vad gav det för utslag? En annan kompetenshöjning som efterfrågas är juridik, gärna genom personlig rådgivning. Casestudies behöver ske genom seminarier med svenskt/nordiskt fokus både för kommersiell och icke kommersiell film. Ser samarbeten med biografier vad gäller distribution, produktionsbolag som känns inspirerande, utbildningar inom marknadsföring. Efterfrågar kompetenshöjning inom manus för författare, producenter och regissörer. Nämner betydelsen av att träffa andra producenter i Göteborg fastän det inte blir så ofta.

Göta Film har delat upp sitt kompetensbehov i två delar. Det första är företag/management,

det vill säga hur bedriver en sin verksamhet så effektivt som möjligt, det andra är projektutveckling- det vill säga hur blir en bra idé en ännu bättre film eller tv-idé? De behöver kunskap om hur manus- och utvecklingsprocesserna ser ut. Vill ta emot management-kunskap i form av möten, i kombination med workshops kopplat till digitalt webbaserat material. Välkomnar mer samarbeten mellan producenter, finns mycket att hämta genom kunskapsdelning. Vill bidra med kunskap kring alternativa privata finansieringsmöjligheter och hur det går till att bygga upp en fond med näringslivspengar kopplat till staden. Film är ett område där näringsliv och kultur skulle kunna mötas. Vill hitta samarbeten med akademi, gärna tillsammans med finansiärer och produktionsbolag. Efterfrågar kompetenshöjning inom manusutveckling.

Vilda Bomben efterfrågar resurser inom administration mer än kompetensförstärkning. Har växt under de senaste åren och har fler produktioner nu samt fler regissörer knutna till sig vilket leder till mer administration. Har ett bra internationellt nätverk framför allt med Danmark. Söker främst administrationshjälp i form av anmälningar till festivaler, projektredovisning, bokföring och liknande. Vill bidra med ett slags diskussionsträffar där en ser film och sedan diskuterar innehåll. Ser samarbeten med regissörer, manusförfattare och postproduktionsbolag.

Lucky Punk efterfrågar kompetensförstärkning generellt inom teknikområdet vad gäller programvara, kamera, klippning och grade. Vill gärna se att fortbildning inom detta finns i Göteborg. Skulle vilja ha mer utbyte mellan bolagen i ett forum kring den kreativa utvecklingen angående form, format och innehåll mellan bolagen. Det är dock svårt på grund av konkurrenssituationen. Formatet skulle vara mixat fysiska möten i kombination med webb content. Det finns ett värde att träffas och sitta tillsammans. Vill bidra med att göra något tillsammans med andra kommersiella aktörer under till exempel Göteborg Film Festival (kanske olika introfilmer?), det skulle exponera Göteborg som filmstad ur ett bredare perspektiv. Ser möjliga samarbeten med Göteborg Film Festival, Frame och Ladybug. Hur kan en höja statusen på kommersiell film i Göteborg?

Can film anser sig behöva ha mycket fokus på den tekniska utvecklingen och hur de skall matcha det i sin verksamhet. Behöver en bred kunskap om all teknik som ingår i postproduktionsprocessen. Finns ett stort kunskapsglapp mellan leverantörer och beställare, alla beslut ligger i postproduktionsbolagets intresse i dag. Många beställare väljer metoder de känner igen sedan tidigare och hänger inte med i vilka möjligheter det finns kring ny teknik, det vill säga det finns en bristande kunskap kring nya arbetsmetoder. Ser ett problem med att jobba innovativt på grund av befintliga strukturer. Tekniken ligger i framkant, kunskapen släpar efter. Alla skulle tjäna på att minska det glappet. De behöver arbeta med alla typer av film för att det skall bli affärsmässigt hållbart. Det finns en rädsla i att bidra med lärlingsplats eller liknande då det kan skapa en konkurrenssituation längre fram. Ser samarbetsmöjligheter med produktionsbolag, reklambyråer och andra samarbetspartners för att kunna skapa erbjudanden gentemot uppdragstagare. Belyser vikten av branschträffar på lokal nivå.

Shoot&Post-personen som intervjuas har två roller: verksamhetsansvarig/samproducent samt postproducent/supervisor. Som postproducent/supervisor sker kompetensförstärkning kontinuerligt genom de uppdrag de jobbar med. Det finns en generell efterfrågan på

kompetenshöjning för båda producentrollerna i form av juridik, budget, internationella rättigheter och kostnadsuppföljning. Påpekar att det måste vara på hög nivå, Handelshögskolan eller liknande. Vill fortsätta bidra med att ta hit internationella independentproduktioner och möjliggöra delfinansiering med hjälp av eget kapital. Ser samarbetsmöjligheter med finansiärer, produktionsbolag, filmarbetare. Efterfrågar ett ”mer givande och tagande” mellan finansiärer för att utveckla regionen.

Cloudberry Post efterfrågar generell kompetenshöjning inom bildhantering och ljudhantering, postproduktionskoordinering för postproduktion och försäljning samt kunskaps-höjande dialog med beställare. När det gäller kompetenshöjning inom bild och ljud så vill en ta del av det i skarpa projekt, men även punktinsatser genom att arrangera workshops, till exempel ta in externa mixare och låta de lokala utövarna sitta bredvid. Kan bidra med lokaler och koordinering för sådana workshops. Behöver få mer uppdrag för att kunna behålla en kontinuerlig kompetenshöjning. Finns mycket pengar i filmfonder, men branschen mår jättedåligt. Efterfrågar en gemensam vision för film i staden och regionen, först då kan de bidra i sin verksamhet.

För att sammanfatta så finns det tre tydliga spår som gruppen har gemensamt: att kompetensförstärka sig inom företagande (business management, försäljning, budgetering, ekonomi), marknadsföring (kommunikation, kundsegmentering/målgruppsanalys) och inom manus/idéutveckling. Samtliga filmgenrer som är intervjuade (dokumentärfilm, kommersiell film, drama/fiktion) efterfrågar kompetenshöjning inom manus och idéutveckling. Andra områden som en önskar kompetenshöjning inom är distribution, juridik och alternativ finansiering.

”Film består av val, vilka karaktärer ska vara med, vilken tonalitet vill vi ha, vilka färger ska vi använda, vart ska historien utspelas etcetera. Förr hade auteuren ett otroligt stort spelrum. Det var stora män som gjorde film på en stor arena utan konkurrens. Geniet är fortfarande ett geni som måste vässa sin genialitet, detta behöver generellt sett fler producenter förstå”, säger en intervjuad producent.

”Ett bra manus blir alltid film eller tv-serie – förr eller senare. En bra idé leder inte alltid till ett bra manus”, säger en annan producent.

Samtliga intervjuade belyser dessutom vikten av nätverkande och att mötas inom branschen, att mötet i sig gör att en känner sig som en del av en enhet, vilket är viktigt. *”Även om träffarna som Film i Väst arrangerar inte alla gånger innehåller direkt relevant information så gör det att vi producenter träffas. Det gör vi inte annars och det finns ett mervärde i det. Det är viktigt, man glömmer lätt det”,* säger en producent. *”Det finns väldigt mycket vi skulle kunna ta del av producenter emellan, vi samarbetar inte alls idag till skillnad mot hur de arbetar i Danmark. De jobbar med mycket mer samarbeten emellan sig”,* säger en annan producent. Postproduktionsbolagen ger en samstämmig bild av att det finns ett kunskaps-glapp mellan beställare och leverantörer inom deras område och att alla skulle tjäna på att det glappet minskade. Det vill säga, det finns ett behov av att en fortutbildar producenter inom postproduktion så att inte så mycket makt hamnar hos leverantören.

Två av de intervjuade efterfrågar en högre grad av samarbete mellan de kommunala och regionala finansiärerna och att det är märkligt att inte fler av de lokala finansieringsformerna blir öronmärkta för det lokala näringslivet inom film. En hänvisar till att det har blivit mindre chans att få regionala utvecklingspengar sedan filmsatsningen startade, en

annan säger *"Ingenstans står det att Film i Väst kan stötta ett projekt för att gynna infrastrukturen i regionen"*.

Utbildning

Det finns ett brett utbud av utbildningar inom film i staden, utvalda intervjuade representerar bredden i den här aktörgruppen.

Akademi Valand efterfrågar en bredare målgrupp till sin verksamhet för att få en dynamisk internationell miljö. Efterfrågar internationellt samarbete med andra lärosäten för att uppnå detta. De önskar en ökad transparens mellan de olika aktörerna i staden för att öka informationsflödet genom återkommande avstämningar i mötesform för att kunna identifiera olika samverkansmöjligheter.

Vill bidra med sin kunskap inom rörlig bild, vilket också skulle gagna deras verksamhet genom att det breddar deras rekryteringsbas. Vill också bidra genom att stärka olika samverkansmöjligheter mellan flera aktörer så att deras färdigutbildade elever stannar kvar i staden/regionen. Ser samarbetsmöjligheter med Göteborgs Stad, Lindholmen, Chalmers, Göteborg Film Festival och utbildningarna.

Filmarbetarutbildningen lyfter flera saker som verksamheten behöver inom kompetenshöjning: produktion av webbsidor, internationellt valideringssystem för kompetens(certifiering), hur verksamheten ska systematisera och marknadsföra sig gentemot potentiella elever, hur filmarbetare ska bredda sitt erbjudande gentemot beställare för att skapa fler möjligheter till jobb? När det gäller webbsideproduktion så kan kursformatet vara olika kanaler. Ser ett stort behov av att kommunicera digitalt med olika samarbetspartners för utbildningen. Vill nå befintliga och nya målgrupper. Vill generellt sett höja kompetensnivån genom certifieringar hos filmarbetare, som till exempel första hjälpen, vaktutbildning, höghöjdsutbildning och säkerhetsutbildning. Kan en genom detta få produktionsrabatter hos till exempel försäkringsbolaget? Efterfrågar mer kunskap inom ny teknik framför allt gällande ny kamerateknik. Ser samarbeten med produktionsbolag, finansiering, samarbetspartners, teknikleverantörer och biografer.

Behov som gruppen har gemensamt är kompetensutveckling som fungerar på en internationell nivå inom respektive utbildning. Gruppen vill i samarbete med andra aktörer bidra till att skapa ett hållbart leverne för verksamma inom filmbranschen. *"Jag skulle behöva veta hur andra länder jobbar med att få fram ny kompetens. Film har gjorts på samma sätt i 100 år. En jobbar nästan likadant i hela världen, det är klart att vi skall ta vara på det och samköra"*, säger en aktör i gruppen.

Gruppens gemensamma behov av för kompetensförstärkning är kompetens inom marknadsföring, (kommunikation, paketering och målgruppsanalys/segmentering samt utökad erbjudande). Samtliga hänvisar till internationalisering i någon form.

Biografer

Det finns en bred representation av biografer i staden, utvalda intervjuade representerar bredden i den här aktörgruppen.

Bio Capitol behöver hjälp med att lära sig sökordsoptimering samt strategi för webbkom-

munikation och marknadsföring. Andra viktiga delar är förhandlingsteknik och prissättning. De har ont om tid, har många uppgifter på få personer och ser helst en webbaserad fortbildning. De bidrar genom att arbeta extremt kundanpassat och har en tät och bra kontakt med verksam bransch som genomför sina testvisningar på biografen. Ser möjliga samarbeten med någon som kan hjälpa dem med förhandling och marknadsföring, gärna någon från business-sidan.

Folkets Bio anser sig ha en brist på kompetens inom generellt styrelsearbete. Har en hög omsättning på styrelsemedlemmar vilket gör det svårt att driva och utveckla verksamhet. Efterfrågar en resurs eller ett dokument dit en kan hänvisa blivande styrelsemedlemmar så att de får en bild av vad uppdraget innebär. Har ett behov att ingå i nätverk/forum där de kan diskutera biobranschens situation, hur den förändras, vilka åtgärder en gör. Vill få en bild av hur ekosystemet (filmbranschen) ser ut. Vill komma närmare den verkamma branschen. Behöver kunskap om hur en närmar sig den unga publiken. Vad intresserar dem? Poängterar att de olika aktörerna skulle kunna hjälpa varandra med kommunikation när det kommer till arrangemang och annat en behöver få ut, men hur?

SF Bio hänvisar till att de främst jobbar med service i dag. Att de behöver kompetens som är allroundbaserad med tonvikt på service och kundhantering. De har redan interna utbildningar inom detta i dag. Utöver service så har de utbildning i första hjälpen och säkerhet. Vill gärna samverka kring specifika visningar med andra organisationer eller ambassader för olika länder eller liknande. Ser framtida samarbetsmöjligheter med Göteborg Film Festival och Film i Väst.

Gruppens gemensamma behov av kompetensförstärkning är kommunikation och marknadsföring (sökordsoptimering, strategi digital kommunikation, paketering) samt Strategisk affärsmässighet (förhandlingsteknik, prissättning, styrelsearbete). ”*Vi har en ny styrelse varje eller vartannat år, det gör det svårt att driva verksamheten framåt.*” En aktör hänvisar till service och kundhantering.

Flera pratar om att nå nya målgrupper, yngre samt bredare målgrupp, det vill säga kundsegmentering/målgruppsanalys. ”*De unga är framtida besökare, det gagnar filmen generellt hur får vi fatt i dem? Bio är ett bra forum för reflektioner generellt, både för samhället i stort och ens egen roll i det. Det leder in till mer film.*”, säger en av biografföreståndarna.

Filmfestivaler och andra visningsfönster

Den här aktörgruppen har ett brett utbud av erbjudanden och består av allt från en mindre regional filmfestival, till den största festivalen i Norden till en SVOD-tjänst.

Frame Film Festival anser sig behöva höja sin kompetens inom kommunikation för webb och digitala kanaler. Hur ska de arbeta med kommunikation inom sina två uttalade fokusområden *vidgat deltagande* och *internationalisering*. Hur ska de nå de grupper som de inte når i dag? De behöver analysera vilka dessa grupper är, samt göra en analys av hur en behöver kommunicera för att nå dem. Fokusområdet internationalisering är ganska luddigt och det är svårt att arbeta efter, vad står det för? Efterlyser samverkansformer med andra aktörer för att få en kompetensförstärkning genom erfarenhetsutbyte tillsammans med andra. Det personliga mötet är viktigt. De efterfrågar en helhetsbild av aktörerna inom film gällande allt från aktuella teknikformer till nya satsningar inom film. Står inför en

ompositionering med en annan målgrupp (27+). Är öppen för alla former av fortbildningar. Behöver en mer utökad kontakt med branschen, samt ett mer affärsinriktat tänk för identitet och kommunikation. Ser framtida samarbeten med produktionsbolag, kreatörer, utbildningar samt finansiärer. Efterfrågar samverkan med verksam bransch.

DocLounge efterfrågar kompetenshöjning kring att nå ut till publik. De behöver paketera sina visningar så att de drar publik enligt devisen ”ta filmen dit människorna är”. De behöver kompetenshöjning inom marknadsföring generellt, hur skapar en ett attraktivt event och hur säljer en sedan in det? Gärna i seminarieform eller eventuellt som kurser. En behöver framför allt träffas och lära känna varandra. Vill bidra genom att visa film där det inte visas film i dag, till exempel i stadens ytterområden. Efterfrågar en större samverkan än vad som finns i dag, alla med stora nätverk, klubbarrangörer och intresseorganisationer. Hur tilltalar vi publiken?

Göteborg Film Festival anser sig behöva hjälp med att utveckla prissättning, strategi, kommunikation och produkt för den framtida filmkonsumenten, helst med expertis från annat skrå och inte från filmbransch. Vill ha input från internationell och nationell expertis, gärna under en längre period så att en kan ta med sig frågor hem och omvandla dem i sin verksamhet. Vill bidra med att lyfta den västsvenska stadens filmer under festivalen, kanske i form av en ”Göteborg Independent”-sektion? Att visa nyetablerades filmer lägger en viktig grund för framtida dialog. Jobbar med att inkludera fler och yngre genom projektet ”Mitt Göteborg”. För detta projekt ser de samarbetsmöjligheter med samarbetspartners, utbildning, produktionsbolag, finansiering och näringsliv. För möjligheterna till en ”Göteborg Independent”-sektion så ser de utbildningar och produktionsbolag som möjliga samarbetspartners.

Samtliga intervjuade verksamheter har ett gemensamt behov av kompetenshöjning inom kommunikation och marknadsföring inom områdena målgruppsanalys/kundsegmentering, strategi digitala kanaler, ompositionering och paketering. Inom området Strategisk affärsmässighet behöver de höja sin kompetens inom försäljning och prissättning. Alla tre intervjuade aktörer pratar om vikten av att fokusera på internationell input. Flera av dem nämner vikten av att samverka mer lokalt, fler aktörer emellan. *”Jag skulle behöva tänka mer affärsinriktat med en egen formel. Jag behöver fokusera mer på festivalens identitet än på uppsatta mål och perspektiv. Jag behöver en utökad kontakt med branschen, men jag vet inte hur jag skall göra det”*, säger en av aktörerna.

”Hur anpassar och utvecklar vi festivalen för framtidens publik?”, kommenterar en annan av aktörerna, *”Nu handlar det mest om att nå ut och driva publik till visningarna... Hur bryter en igenom flödet av allt som händer?”*, säger en annan. Flera efterfrågar också en kontinuerlig kontakt med omvärldshändelser: *”Jag har ett behov av att göra det som du håller på med, att få en helhetssyn och få ta del av en slags aktuell omvärldsanalys löpande i mitt arbete vad gäller allt från aktuella satsningar till trender inom ny teknik.”*

Den regionala representanten efterfrågar samverkan med verksam bransch.

Filmarbetare

Det här är den största aktörgruppen med flest antal undergrupper och totalt sett flest antal människor inblandade, det är svårt att ta fram en exakt siffra då det spänner över både kommersiell och fiktionsbaserad film.

Maskör efterfrågar ett större nätverk med andra europeiska/nordiska länder i form av mässor, workshops och föreläsningar. Ser en möjlighet i att vidareutveckla kompetenser (inom olika yrken) inom de nordiska länderna genom att dela med oss av vår kunskap till varandra i workshopform under 2-3 dagar. Alla nivåer av kunskap skulle kunna delta, både juniora och seniora funktioner. Det är viktigt med nätverkande. Vill bidra med att fortsätta ta emot trainees/lärlingar, att komma in tidigare i budgetarbetet för att kunna hjälpa till med att lägga resurserna på rätt sätt. Det kommer i slutändan leda till bättre filmhistorier. Behöver mer kompetenshöjning inom budgetering, marknadsföring och ledarskap. Ser samarbetsmöjligheter med finansörer och filmarbetare vad gäller budgetarbete och postproduktionsbolag, diskussioner om vad som ingår i respektive roll och effektivisering av resursplanering.

Linjeproducent/Produktionsledare efterfrågar kompetenshöjning inom juridik, första hand framförallt när det gäller upphovsrätt men även arbetsmiljölag. Även ledarskap, men endast om det är någon som känner till och är kunnig inom filmproduktion. I sådana fall med hjälp av en workshop med ett innehåll som fylls med praktiska problemställningar som en kan relatera till i en filmproduktion. Juridik genom föreläsningar. Vill bidra med att delta och skapa ett register över filmarbetare för alla genrer. Filmservice riktar sig enbart till dramaserier och långfilm. Kan tänka sig att vara en del av en digital resurssamlare. Ser gärna samarbete med Valand och Göteborgs Folkhögskola.

Kostymör efterfrågar enstaka fria kurser i ämnen som karaktärsnedbrytning, karaktärsanalyser, manusvetenskap, teatervetenskap och filmvetenskap under de perioder en inte har uppdrag. Det är oftast i januari/februari. Behöver också mer kunskap i mjukvarufrågor, för att kunna arbeta mer effektivt, hänvisar till att den generella it-kunskapen är väldigt låg. Är också ansvarig för en uthyrningsverksamhet kopplat till film och behöver hjälp med former för det så att det blir lönsamt i längden. Hur kan en hitta och nå sin målgrupp? Är egentligen inte så intresserad av själva företagandet, tar in extern hjälp för detta. De enstaka kurserna vill de gärna genomföra via webb eller liknande, hänvisar till att det måste vara flexibelt. Marknadsföring vill de gå en kurs i. Behöver hjälp med prissättning. Ser framtida samarbeten med produktionsbolag, utbildning och andra liknande leverantörer nationellt.

Behov av kompetensförstärkning som gruppen har gemensamt finns inom marknadsföring (målgruppsanalys, kundsegmentering, försäljning, paketering), ledarskap, juridik, budget och enstaka kurser i ämnen som ligger nära filmyrket – som till exempel som karaktärsnedbrytning, karaktärsanalyser, genusvetenskap, teatervetenskap och filmvetenskap. *”Så fort en är utan jobb så vill en förkovra sig, i dag är det helt omöjligt att göra det. Antingen är en för sent ute eller så har en inte hunnit”,* säger en aktör.

Filmarbetare är som nämndes inledningsvis den absolut största gruppen med flest diversifierade yrkesroller, det skulle behövas en separat kartläggning av samtliga funktioners kompetensbehov för att kunna ta fram riktade insatser.

Aktörsgruppernas gemensamma behov

Sammanfattning av aktörsgruppernas svar

Det finns flera sätt att sammanställa svaren på och jag kommer nu att presentera några av dem. Fokus är att lyfta vilka ämnen som flest efterfrågar kompetensförstärkning inom och det finns fem tydliga behov som många aktörsgrupper frågar efter:

- 1) *Internationalisering*, sex av sju grupper
- 2) *Strategisk affärsmässighet*, fem av sju grupper
- 3) *Marknadsföring och kommunikation*, sex av sju grupper
- 4) *Manus och idéutveckling*, samtliga produktionsbolag samt finansiärer
- 5) *Ny teknik*, fem av sju grupper

I det som följer beskriver jag hur olika aktörsgrupper resonerar kring dessa punkter och samtidigt kommenterar jag beröring till nuläget i filmbranschen.

Om vi börjar med *Internationalisering* så är det ett komplext begrepp. Sex av de sju aktörsgrupperna hänvisar till ordet och mitt intryck är att intervjupersonerna beskriver flera olika saker, det vill säga ordet har olika innebörd i olika grupper.

Generellt kan internationalisering tolkas som ett behov av att skapa en tjänst eller produkt som skall vara gångbar i flera länder.

Sex av de sju aktörsgrupperna nämner i sina intervjuer att de efterfrågar internationellt fokus när det handlar om kompetensförstärkning. Vad menar de då med detta? Jag skulle sammanfatta det som att det handlar om kompetensförstärkning som stödjer verksamhetsutveckling med internationella perspektiv.

Finansiärerna, samarbetspartners och produktionsbolag hänvisar till ett internationellt fokus och internationella samarbeten för att få ut projekt internationellt för att nå en större målgrupp, både finansiellt och publikt. Det skulle innebära en större spridning som genererar större intäkter. Några hänvisar också till möjligheterna att korta ledtider och kontaktytor genom att bjuda in internationella aktörer som kan träffa såväl mer som mindre erfarna utövare och på så sätt bidra till att utöka de internationella kontakterna i flera led hos utövarna.

En aktör nämner möjligheterna att med hjälp av pengarna från en oberoende filmfond för internationella produktionsbolag villkora den så att lokala aktörer får del av den i någon form. En hänvisar till att det generellt är bra att känna till hur de arbetar i andra länder, så att en kan ta med den informationen in i sin egen verksamhet som en löpande omvärldsanalys. En annan aktör hänvisar till att en på grund av globaliseringen¹² behöver öppna upp för förståelse för andra länder/kulturer och få en förståelse för dem och vice versa, att de skall få en förståelse för oss.

Ett postproduktionsbolag påpekar vikten av att få in erfarenhet, kunskap och kompetens av större produktioner som generellt sett sker oftare internationellt. Utbildningarna

¹² globalisering (av global), förändringsprocess varigenom stater och samhällen över hela jorden knyts samman i ömsesidiga beroendeförhållanden. *Nationalencyklopedin*, globalisering.<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/globalisering> (hämtad 2017-01-13)

hänvisar primärt till två argument för att arbeta med ett internationellt fokus. Den ena efterfrågar en internationellt gångbar kompetens och kunskapsmässig nivå via certifieringar eller liknande, för att enkelt kunna bedöma kunskaper och erbjuda en bevisat hög standard av arbetsresurser. Den andra hänvisar till vikten av att arbeta med ett internationellt fokus via rekrytering/samarbeten för att få ett större utbyte som skapar mer dynamik till miljön och undervisningen. Det finns ett behov av en bredare målgrupp än vad som finns i dagsläget.

En aktör som representerar filmfestival efterfrågar internationell input inom sin kompetensförstärkning utan att precisera varför. En representant från filmarbetarna önskar internationell input på grund av att personen redan är ledande inom sitt skrå i Sverige. Samma person efterfrågar inspiration och kompetensförstärkning från andra ledande kreatörer samt ser det som ett sätt att marknadsföra sig utanför Sverige. Men också för att få en uppdaterad omvärldsbevakning, det vill säga vilka andra verksamma utövare finns det i de andra länderna inför kommande samproduktioner, då produktioner oftast använder arbetskraft från flera länder.

Min reflektion är att den önskade *internationalisering* som intervjupersonerna uttalar att de behöver oftast sker per automatik i dag och enligt min åsikt behöver de reflektera över vad som egentligen avses. Mycket finns redan. Utöver att det finns representation från staden och regionen på en internationell nivå så sker nästan allt arbete som görs i dag per automatik internationellt på grund av digitaliseringen och de nya sätten att kommunicera på. Många filmfestivaler har någon form av internationellt samarbete, finansiering och nätverkande sker internationellt, filminspelningar sker internationellt i olika former med både samarbetspartners och filmarbetare från andra länder och utbildningarna har internationella samarbetspartners.

Hur korrelerar deras svar med min personliga uppfattning om nulägesanalys i en omvärldskontext? Min reflektion är att Göteborg är en internationell stad med många aktörer som verkar och agerar på en internationell nivå. Film i Väst är en känd finansieringsfond i Europa, Business Region Göteborg har många kontakter internationellt, Lindholmen Science Park representeras internationellt och vi har flera produktionsbolag som har ett erkänt internationellt renommé – som till exempel Plattform Produktion, Cinenic, Zentropa, Eyeworks (Warner), Göta Film, Edithouse, Lucky Punk, Chimney, Shoot&Post för att nämna några. Vi har också Göteborgs Film Festival som lockar folk från hela världen, mycket på grund av branscharrangemangen Tv Drama Vision och Nordic Film Market. FilmCloud och Kultur i Väst ingår i ett nordiskt talangutvecklingsprogram. Det finns fler exempel på internationell representation i staden och regionen.

Min slutsats är att det finns aktörer och organisationer som täcker merparten av ett fungerande ekosystem, det finns samarbeten att bygga på. Det som behövs är en högre grad av samverkan mellan de olika aktörerna för att det ska ge effekt åt den lokalt verk samma branschen samt säkra tillväxten av aktörer och framför allt, få dem att stanna i staden och regionen. Det behövs ett mindre isolerat förhållningssätt mellan de olika aktörerna för att skapa en attraktiv stad och region att leva och verka i. Konstnärsnämndens rapport från 2016¹³ visar tydliga siffror på att Västra Götalandsregionen har svårt att få konstnärer att stanna i regionen. Det flyttade ut 20 procent fler konstnärer (alla konstområden) än det flyttade in under åren 2009–2014, det är alarmerande siffror som tydligt skiljer sig från resten av landet. Även siffrorna inom konstområdet film vittnar om en

¹³ *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor*, Konstnärsnämnden 2016

majoritet som väljer att flytta ut från regionen. Mer än dubbelt så många konstnärer inom film, 31 stycken,¹⁴ väljer att flytta ut från regionen, än vad som under samma period flyttar in. Siffran särskiljer sig markant om en jämför med övriga konstområden inom regionen.

Det är fler samarbeten initierade nu än tidigare mellan olika aktörer i staden och regionen, men det behövs mer. Alla tjänar på att samarbeta och det skulle bidra till ett högre värde för det lokala näringslivet. Det gäller samtliga behov som har kartlagts i den här inventeringen. Som filmutvecklare står jag till tjänst och serverar processen, inventeringen är ett led i detta.

Fem av sju grupper efterfrågar kompetensförstärkning inom *Strategisk affärsmissighet*. I det ingår ämnen som utökat erbjudande, effektivisering, affärsutveckling, affärsplan, företagsadministration, ledarskap, styrelsekompetens, business management, försäljning, budgetering och ekonomi. Flera efterfrågar även förhandlingsteknik, prissättning och styrelsearbete.

Det är inte förvånande att det finns ett stort behov av kompetenshöjning inom *Strategisk affärsmissighet*. Ingången i kultur/konst och teknik kopplat till dessa affärsområden är sällan styrd av affärsmissig hållbarhet, snarare är det passionen för ens intresse som är drivkraften. Därför blir det ett naturligt kunskapsglapp när en skall driva en affärsverksamhet och även kommunicera den utåt. Eftersom den verksamma filmbranschen är under utveckling och de traditionella affärsstrukturerna inte längre fungerar som tidigare blir detta extra tydligt i inventeringen. Marknadsföringsarbetet har varit och är fortfarande till stor del något som distributören arbetar med.

Sex av de sju representerade grupperna uttrycker ett tydligt behov av att höja sin kompetens inom *Marknadsföring och kommunikation* oavsett om de tillhör offentlig sektor eller privat näringsliv. Det är troligtvis en naturlig effekt av den förändrade bilden av hur en arbetar med reklam i dag.

Det tydligaste behovet som flera nämner är att kunna identifiera sin målgrupp och behovet av att kompetenshöja sig inom marknadsföring och kommunikation generellt. Det handlar om områden som kundsegmentering/målgruppsanalys, paketering och strategi för kommunikation i sociala kanaler, sökordsoptimering, utökat erbjudande, ompositionering och försäljning.

I framtidsanalysrapporten Nostradamus 2017¹⁵ siar Joelle Levie att det kanske inte ens finns distributörer kvar om ett par år¹⁶: *"I think the role of the distributor will decrease, I don't know if it will even exist. The way to access films will be different. Maybe not in three years, but it has started already. Many of the distribution companies merge or disappear because the revenues from the market is no longer there. I think that will continue and 3-4 years from now, what their role will be I don't know. Would it be like a kind of jury, in terms of choosing what will be the best VOD platform for the film? Maybe the theatre will not be the only market, maybe on the VOD they will take a kind of commission..."*

Nästan all marknadsföring sker digitalt och mycket via sociala medier. Rollerna mellan

¹⁴ Jag bad Konstnärnämnden och SCB bryta ner siffran per konstområde.

¹⁵ Nostradamus är en framtidsanalysrapport baserad på intervjuer inom film och tv branschen (<http://nostradamusproject.org/>)

¹⁶ Nostradamusreport 2017 sid 12

ens privata person och ens professionella profil suddas ut och mycket ansvar för marknadsföring och kommunikation hamnar i näringsidkarens eget knä, framför allt hos de mindre företagen. En är inte längre tvungen att gå genom reklambyråer eller marknadsföringskonsulter för att få ut reklam om sin film utan har själv möjligheten att påverka konsumenten tidigt i köpprocessen. Och i dag finns den möjligheten så fort det finns en idé som är intressant. Möjligheten att påverka konsumenten kan påbörjas redan när embryot till en filmidé föds. Därför är det viktigt att fortbilda de befintliga verksamheterna så att de får en högre kunskapsnivå i mer generella affärssammanhang vilket det troligtvis kommer att utvecklas till när de befintliga strukturerna förändras på grund av nya affärsmodeller.

Återigen blir det tydligt inom alla aktörsgrupperna att framför allt producenternas roll mer och mer handlar om att förutom att finansiera och producera en film eller ett arrangemang, också ha kunskapen att marknadsföra den både innan, under och efter produktionen är genomförd. Nästan all marknadsföring är i dag digital och med huvudvikt på sociala kanaler. Producenter får återigen ett stort ansvar jämfört med hur det har fungerat historiskt sett. Glappet mellan att ingången till att producera film oftast är baserat på intresse för konsten, till att få ansvaret att driva större delen av en affärsmässig näringskedja är stor.

Ett fåtal intervjupersoner efterfrågar kunskap och kompetens som kommer från annan bransch än den traditionella filmbranschen. Jag tror att just input från andra både närliggande och mer distanserade branscher, är nyckeln till att driva utvecklingen i filmbranschen framåt. Det är framför allt tekniken som styr utvecklingen av film och rörlig bild i både hård- och mjukvara i dag och tittaren bestämmer själv hur och när en vill konsumera film och rörlig bild. Det är en stor skillnad mot tidigare när konsumenten var hänvisad till framför allt tv och bio. I dag konsumeras film och rörlig bild hur och när en vill.

Det finns ett uttalat behov av att följa med i omvärldsbevakning gällande allt från affärsmodeller och finansieringsstrategier till ny teknik, nya format och distribution. Där fyller stadens filmsatsning och rollen som filmutvecklare en viktig funktion.

Det är inte en majoritet av aktörsgrupperna som efterfrågar kompetenshöjning inom *Manus och idéutveckling* men de två aktörsgrupper som ligger närmast verksam bransch – det vill säga de grupper som direkt är med och arbetar med själva filmen som finansierare och andra resurser samt produktionsbolagen – efterfrågar detta. Därför har jag tagit med det som ett prioriterat område. Hos produktionsbolagen är det samtliga filmgenrer, det vill säga dokumentärfilm, kommersiell film, drama/fiktions, som efterlyser en kompetenshöjning inom området. Vilket ger en tydlig bild av att kunskap inom dramaturgi och manus kan användas brett.

Mer och mer av ansvaret att kunna och hantera hela kedjan från *Manus och idéutveckling* till färdig film och sedan distribution och marknadsföring har hamnat hos producenterna. Det finns flera fortbildningskurser specifikt för filmbranschen bland annat via det europeiska nätverket Kreativa Europa. Även under filmfestivaler sker en mängd kunskapsinhämtning via seminarier och föreläsningar. Bilden av att merparten efterfrågar en kompetens inom både *Strategisk affärsmässighet* och *Marknadsföring och kommunikation* ger bilden av att dessa fortbildningstillfällen kanske inte är tillräckliga, utan det behövs en mer generell kunskap inom området som även är applicerbart inom andra näringar. Det behövs också en möjlighet att utbilda sig lokalt och över en längre tid.

Fem av de sju grupperna talar om vikten av att kontinuerligt få information om *Ny*

teknik i olika former, med generell huvudfokus på kamera och postproduktion. Det faller sig ganska naturligt när det är tekniken som driver flera delar av den verksamma filmbranschens utveckling i dag. Det kommer nya kameror som i vissa fall förändrar hela arbetsprocessen, från inspelning till postproduktion. Den nya tekniken påverkar också till viss del postproduktionsarbetet, där finns det ofta ett stort kunskapsglapp mellan beställare och leverantör.

Det finns ett uttalat behov av att träffa andra genom att *nätverka* – eller på andra sätt mötas. Fyra av sju aktörer efterfrågar detta tydligt: produktionsbolag, filmarbetare, samarbetspartners, finansiärer och andra resurser.

Tre av de sju intervjuade aktörsgrupperna hänvisar till ett behov av att arbeta närmare verksam bransch (Kultur i Väst, FilmCloud, Frame, Hagabion). Tre av de fyra representerar regionala aktörer och ingår under samma ägarskap som Film i Väst, det vill säga Västra Götalandsregionen, som har en stor kontakt gentemot verksam bransch.

Det finns ett par andra teman och behov som är lite mindre tydliga men som också går igen i flera grupper och ger en tydlig bild av att kompetenshöjning behövs. Fem av sju grupper nämner *Allmänna kurser som är relaterade till film*. Här nämns bland annat psykologi, karaktärsnedbrytning, epok/historia, ledarskap, juridik och genusvetenskap.

Andra ämnen som nämns av en eller flera aktörer är ny form för distribution, uppföljningsarbete, alternativa finansieringsmöjligheter, enklare redigering, ljussättning och säkerhetskunskap/första hjälpen.

Det finns också ett tydligt behov av att de olika finansiärerna inom staden och regionen samverkar för att det skall gynna det lokala näringslivet. Nuläget uppfattas som obalanserat och inte gynnsamt för det lokala näringslivet inom film och rörlig bild. Samarbetspartners, produktionsbolag, festivaler och andra visningsfönster efterfrågar en uttalad gemensam vision för de ledande finansiella och strukturella aktörerna. Först då kan de i sina respektive verksamheter bidra med att föra den lokala och regionala branschen framåt.

Flera intervjupersoner påpekar vikten av att få ta del av just en omvärldsbevakning så att de känner sig uppdaterade på vad som sker i branschen internationellt. Där fyller stadens satsning på film och rörlig bild samt rollen som filmutvecklare en viktig funktion.

Kompetensutveckling i praktiken

Förslag på inriktning av kompetensförstärkning

Mitt arbete som filmutvecklare handlar inte om att tala om vad organisationer och aktörer skall göra i form av kompetensförstärkning och/eller verksamhetsutveckling. Inventeringen är tänkt som ett underlag för olika aktörers arbete med sin respektive kompetensutveckling. Grundtanken med att ta med alla aktörsgrupper i ett och samma underlag är att få en överblick över de olika kunskaps- och erfarenhetsnivåer som finns bland aktörerna.

Jag nöjer mig med att mot denna bakgrund reflektera över möjliga synergieffekter som resultat av möjliga samarbeten mellan aktörer och stad/region. Utbyte över gränser skapar alltid dynamik.

Det är också intressant att få en helhetsbild över samtliga aktörer inom film som inom ett par år kanske har nya verksamhetsområden och därmed också behöver ökad kunskap och överblick över ett landskap som befinner sig i förändring i och med nya affärsstrukturer.

Målgruppen för inventeringen har varit professionellt verksamma aktörer, det vill säga personer som redan har ett heltidsarbete att ta hänsyn till i sammanhanget kompetensförstärkning. Det kommer att behövas flera olika nivåer av kompetensförstärkning med en blandning av både längre och kortare fortbildningstillfällen, föreläsare kopplade till kunskaper inom bransch och föreläsare kopplade till kunskaper utanför bransch.

Nu har vi en bild av de områden där aktörerna själva ser ett behov av kompetensutveckling. Det överensstämmer med vilka övergripande ämnen som diskuteras i branschen generellt just nu. Film och rörlig bild som medie står inför ett paradigmskifte både affärs- och formatmässigt.

Det finns flera aktörer som skulle kunna verka som samarbetsparter i olika former inom området *internationalisering*. Göteborg Film Festival är en naturlig plattform som Nordens största filmfestival, Lindholmen Science Park jobbar med innovation och utveckling som fokus, Film i Väst är en internationellt välkänd finansieringsfond, Akademi Valand har internationella samarbeten med andra högskolor och universitet, och inte minst Göteborgs Stad som uttalat förstår vikten av att satsa på film och rörlig bild på politisk nivå. Samtliga av dessa aktörer, och fler i staden och regionen, fyller en viktig funktion inom respektive område. Om de tillsammans enas om en vision att arbeta mot skulle det bli en dynamisk stad och region att leva och verka i. Dessutom skulle de tillsammans skapa en konkurrenskraftig position gentemot andra regioner, både nationellt och internationellt.

Utöver dessa lokala aktörer finns även internationella branschfokuserade sammanhang med olika teman som en skulle kunna ha ett samarbete med, bland annat via Kreativa Europa vars delprogram Media är EU:s stödprogram till den audiovisuella sektorn. Media erbjuder kompetensförstärkning inom samtliga av de fem identifierade områden i den här inventeringen. Som nämnt tidigare så står flera av festivalerna också för ett gediget utbud av kompetensförstärkning i form av seminarier och föreläsningar. Där har Göteborgs Film Festivals branschdagar en stor roll för den nordiska/europeiska marknaden.

Sex av sju aktörsgrupper har en positionering i internationella sammanhang. Genom att utgå och arbeta från dessa positioneringar, samt bjuda in externa aktörer till staden i de arrangemang som görs, så får staden och regionen automatisk *internationalisering* lokalt.

Primär målgrupp: finansiärer, produktionsbolag, filmarbetare (linjeproducenter, produk-

tionsledare, producenter), festivaler och andra visningsfönster samt samarbetspartners. *Sekundär målgrupp (öppna föreläsningar)*: biografier och utbildning.

De finns flera samarbetspartners i staden som skulle vara intressanta inom områdena *Strategisk affärsmässighet* och *Marknadsföring och kommunikation*. Här finns generellt en stark kunskapstradition inom affärsstrategier. Inom utbildning finns Business Region Göteborg, Västsvenska Handelskammaren, Handelshögskolan, IHM Business School, samt andra fakulteter inom universitet, högskola och andra typer av utbildningar som erbjuder kompetensförstärkning inom båda dessa ämnen. *Strategisk affärsmässighet* och *Marknadsföring och kommunikation* ligger oftast nära varandra i arbetsprocesserna, därför presenteras de och möjliga samarbetspartners för dem samtidigt.

Handelshögskolan har flera fristående kurser en kan söka inom ekonomi och till viss del marknadsföring¹⁷, det är dock generellt sett kurser som är på helfart – det vill säga det är svårt att kombinera dem med ett heltidsarbete.

IHM Business School är den utbildningspart som har mest företagsanpassade utbildningar, samtliga utbildningar är dock belagda med avgift som troligtvis inte alla har råd med. Utbudet som IHM Business School har är uppdaterat och följer kontinuerligt de omvärldsutvecklingar som sker. Utbildningarna har olika längd, allt från cirka 17 tillfällen under en termin till en 2-dagars-utbildning och mer. Utbildningarna har titlar som *Digital Business Transformation*, *Business Engagement*, *Digital Marketing*, *Strategisk marknadsföring*, *Framgångsrik förhandling*, *Business Innovation*. IHM Business School har även möjlighet att utöver ovan nämnda kurser skapa specialanpassade kurser för företag.

Det finns inga uttalade samarbeten inom Strategisk affärsmässighet eller Marknad och kommunikation, varken i staden eller regionen inom verksam filmbransch. En möjlighet skulle vara att koordinera de lokala resurserna i kombination med att ta kompetensen utifrån och arbeta med utvecklingen integrerat inom respektive organisation. En möjlighet är att blanda seminarier/workshops och även integrera utbildningar från områden inom marknadsföring som till exempel *Marknad och Kommunikation* inom Yrgo på Lindholmen. Digital Sales and Analytics på IHM Business School är en KY-utbildning som också har utbildningar inom marknadsföring och även sälj.

Business Region Göteborg har företagsanpassade fortbildningar i form av *Tillväxtresan* som är upplagd på flera år. Det är ett affärsutvecklingsprogram för företag med pågående verksamhet som är individuellt anpassat efter företaget och kopplat till en kostnad som är lägre än till exempel IHMs utbildningar. Programmet löper under flera år, men en förbinder sig ett år i taget. Business Region Göteborg har också programmet *Marknadslyftet*¹⁸ som är framtaget för redan framgångsrika företag som vill nå lite högre. Kostnaden är något högre än för programmet Tillväxtresan och pågår under 1–3 år.

Valand skulle kunna arrangera fristående kurser och bjuda in gästlärare, kanske tillsammans med andra fakulteter som Handelshögskolan, branschorganisationer och andra.

¹⁷ http://handels.gu.se/utbildning/Programutbildningar/fristaende_kurser

¹⁸ https://www.businessregiongoteborg.se/sites/default/files/content/downloadable_files/Marknadslyftet.pdf

Västsvenska Handelskammaren har företagsanpassade utbildningar för max 20 personer för en halv- eller heldag¹⁹. Dessa skulle finansiärer och andra resurser kunna gå samman och samfinansiera för enstaka tillfällen. Göteborg & Co är en annan part som tidigare har fortbildat företagare inom kultursektorn. Samtliga dessa är intressanta i ett vidare samtal för att kompetenshöja filmaktörer. Finansiärer och produktionsbolag har redan ett upparbetat samarbete, detta möjliggör en struktur att bygga vidare på. Exempelvis genom att bjuda in olika businesscase med inbjudna experter som får kommentera och i samband med detta arrangera öppna föreläsningar för alla. Både med/på nationell och internationell nivå.

Kreativa Europa erbjuder kurser inom en mängd olika teman som är kopplade till både *Strategisk affärsmässighet* och *Marknadsföring och kommunikation*, exempel på sådana utbildningar är Atelier Ludwigsburg Paris, Baltic Bridge East by West, DigiTraining Plus, EAVE Plus, Essential Legal Framework Digital Strategies, ACE och EAVE Film Marketing Workshop. Deras kurser uppdateras hela tiden och är i bland återkommande i samma form i bland med nytt innehåll och nya teman.

Naturligtvis finns det även en stor plats att ta för de befintliga aktörerna inom verksam bransch, i form av bland annat Film i Väst, Lindholmen Science Park, FilmCloud samt eventuellt Trappan²⁰, genom att erbjuda kompetensförstärkning över tid – gärna samordnat och för olika målgrupper.

Det är viktigt att fortbilda de befintliga verksamheterna så att de får en högre kunskapsnivå i mer generella affärssammanhang. Vilket det troligtvis kommer att utvecklas till när de befintliga strukturerna förändras på grund av nya affärsmodeller.

Primär målgrupp: finansiärer, produktionsbolag, filmarbetare (linjeproducenter, produktionsledare, producenter), festivaler och andra visningsfönster, samarbetspartners och biografer.

Sekundär målgrupp (öppna föreläsningar): utbildning.

När det handlar om *Manus och idéutveckling* så finns det ett branschriktat forum för detta genom Manusfabriken på Lindholmen Science Park. Det är ett nybildat initiativ som bland annat syftar till att stärka och utveckla de lokala författarna, att säkra tillväxten på manusförfattare för film och tv, samt att få ut starkare projekt med internationell höjd. Formen för samarbeten och struktur är fortfarande under utveckling och syftar till att stärka manusförfattarna samt talang och deras utveckling. De utlyser scriptlabs och bjuder in internationella föreläsare till öppna föreläsningar, erbjuder residensplatser för mindre erfarna författare samt arrangerar längre workshops med andra organisationer och aktörer i Europa. På kort tid har det blivit väldigt framgångsrikt.

Kreativa Europa har flera utbildningar inom manusutveckling, bland annat Sources, AdaptLab, FeatureLab med flera.

Även här spelar festivaler en stor roll i form av att de erbjuder seminarier, föreläsningar

¹⁹ <https://www.vastsvenskahandelskammaren.se/vara-tjanster/foretagsanpassat/>

²⁰ Kulturakademin Trappan erbjuder kompetensutveckling med såväl spets som bredd för professionella verksamheter, grupper och individer inom scenkonst, musik, film och tv i Västsverige (<http://www.kulturakademintrappan.se/>)

samt masterclasses. Göteborg Film Festival har under sina branschdagar ett stort fokus på manus.

Samtliga utbildningsinstanser i staden och regionen kan arrangera kompetensförstärkning i ämnet. Under Västsvenska Filmdagarna hålls alltid minst en masterclass med en välkänd manusdramaturg.

Det finns ett uttalat önskemål att komma närmare akademien från både filmarbetare och produktionsbolag, kan det vara en möjlighet att nå det inom manus- och idéutvecklingsområdet?

Primär målgrupp: finansörer, produktionsbolag, filmarbetare (regissörer, manusförfattare, producenter) och utbildning.

Sekundär målgrupp (öppna föreläsningar): biografer, samarbetspartners, festivaler och andra visningsfönster.

Flera av aktörsgrupperna pratade om vikten av att kontinuerligt få information om *Ny teknik* i olika former, med huvudfokus på kamera och generell postproduktion. Det finns flera samarbetsparter en skulle kunna koppla ihop här, liksom en stor del av externt näringsliv, det vill säga teknikleverantörer som förser branschen med utrustning och som också skulle kunna finansiera dessa workshops. Parter för genomförande skulle kunna vara samarbetspartners och postproduktionsbolag, teknikleverantörer samt troligtvis också finansörer och andra resurser.

Ny teknik inom foto och ljus samt postproduktion finns ett intresse för att kontinuerligt lära sig mer om på flera nivåer hos filmarbetare (samtliga funktioner), produktionsbolag samt utbildning och samarbetspartners. Beroende på de tekniska möjligheterna kan en öka kunskapen tidigare i filmprocessen och därmed undvika risken för extraarbete samt att olika funktioner gör arbete utanför sin expertis/inom någon annans yrkesfunktion. Producenterna är generellt mindre bra på att tidigt ta in teamets spetskompetens i budgeteringsprocessen, för att identifiera och undanröja hinder samt synliggöra lösningar och möjligheter inom respektive avdelning. Det finns också ett generellt kunskapsglapp mellan teknik, postproduktion och beställare (producenter). Fortbildning inom ny teknik skulle troligtvis förbättra detta.

Det finns ett flertal innovativa aktörer både inom teknik och kreativa/konstnärliga näringar inom staden, som till exempel Chalmers, Akademi Valand och Lindholmen Science Park, som skulle vara intressant att sammanföra i ett gemensamt labb.

Någon av de lokala teknikleverantörerna alternativt postproduktionsbolagen skulle kunna erbjuda workshops tillsammans med teknikproducenter.

Gothenburg Studios arrangerar varje år Gokinema med internationellt fokus med olika former av teknik som tema. Det finns en stor möjlighet att bygga vidare på det. Lindholmen Science Park är från och med 2017 huvudarrangör för Västsvenska Filmdagarna där Virtual Reality och ny teknik är en del. Även Kultur i Väst har arrangerat träffar och workshops med fokus på ny kamerateknik.

Primär målgrupp: finansörer, produktionsbolag, filmarbetare (samtliga funktioner), utbildning och samarbetspartners.

Sekundär målgrupp (öppna föreläsningar): biografer, festivaler och andra visningsfönster.

När det handlar om *Allmänna kurser som är relaterade till film* så finns det en efterfrågan som riktar sig till nästan samtliga aktörsgupper. De teman som omnämns är psykologi, karaktärsnedbrytning, epok/historia, ledarskap, juridik och genusvetenskap. Här finns det en stor möjlighet till samarbete för olika fakulteter på Göteborgs universitet, som till exempel Scenhögskolan och Akademi Valand (både inom film och litterär gestaltning). Samtliga fakulteter inom Göteborgs universitet arbetar med så kallade uppdragsutbildningar, det vill säga att de skräddarsyr utbildningar för kommuner, landsting, myndigheter, företag och andra organisationer. De kan också ta fram kortare eller längre kurser som ger högskolepoäng eller intyg och även ordna seminarier, föreläsningsserier eller enstaka föreläsningar.

Trappan skulle också kunna arrangera sådana här föreläsningar, det skulle troligtvis vara intressant för samtliga konstområden de ansvarar för.

Primär målgrupp: finansiärer, produktionsbolag, filmarbetare (samtliga funktioner), utbildning och samarbetspartners.

Sekundär målgrupp (öppna föreläsningar): biografer, festivaler och andra visningsfönster.

Frame, Göteborg Film Festival och Film i Väst har gemensamma intressen av att samverka givet deras respektive uppdrag, något de inte gör i dag. Frame är det unika lokala fönstret för kortfilm, Göteborg Film Festival hänvisar till en tanke om att skapa en "Göteborg independent sektion", Film i Väst har ett uppdrag att stärka mötesplatser för kortfilm. Frame nämner ett behov av att komma närmare verksam bransch, Göteborg Film Festival nämner en möjlighet till att arbeta med ett lokalt fokus. Film i Väst behöver stärka sitt uppdrag i att marknadsföra kortfilm. Samtliga tre aktörer och deras behov skulle kunna sammanföras och på så sätt bidra till att alla får sina behov besvarade.

Både Frame och DocLounge pratar om att nå en publik/målgrupp som en inte har i dag – kan det finnas en möjlighet till gemensam insats där?

FilmCloud, Kultur i Väst, Lindholmen Science Park samt Akademi Valand har en gemensam nämnare i att de ligger i framkant att identifiera förändringar som påverkar branschen inom innovation, media, teknik, former, sammanhang och utbildning. Samtliga parter arbetar med en bred ingång i rörlig bild och internationalisering, demokrati och media. Ett sådant samarbete skulle troligtvis också bidra till att de regionala aktörerna skulle arbeta närmare verksam bransch, något de efterfrågar i intervjuerna.

Det finns ett stort mervärde för både staden och regionen att positionera sig som ledande inom kompetenshöjning såväl nationellt som internationellt. Det bygger varumärke att ligga i framkant av en bransch som är i ett starkt utvecklingsskede och det skapar dessutom en attraktion för filmare och företagare att komma till en stad och region som investerar i en bransch och visar ett intresse att vilja utveckla och stärka. Det skulle kunna vara avgörande gentemot andra finansiärer att ta den positionen.

Genom inventeringen framkommer också en tydlig bild av de olika befintliga aktörerna. Det öppnar upp för samverkan mellan aktörerna som genom detta arbete skulle stärkas i sin roll. Det finns en poäng med att arbeta långsiktigt och omfattande för att det skall bli hållbart, det vill säga, inte enbart göra enstaka föreläsningar utan tänka över längre tid så att en får chans att använda kunskaperna "in-the-making" inom sin organisation/yrkesroll.

Göteborg har ett bra geografiskt läge med korta avstånd till både Oslo och Köpenhamn.

En hållbar lokal struktur kan utvecklas vidare och utveckla ett nordiskt fokus. Det skulle innebära att kontaktytorna blir bredare för de lokalt verksamma och möjliggöra fler samarbeten.

I staden och regionen finns de aktörer som krävs för att skapa en dynamisk stad och region att leva och verka i. Det finns allt från starka finansiärer, framgångsrik akademi, innovation och utveckling, välkända filmfestivaler, rutinerade filmarbetare, erfarna produktionsbolag och samarbetspartners till ett fokus på att få fram nya talanger. Genom att utgå ifrån och använda både nya och upparbetade kontaktytor och ansvarsområden kan organisationer och aktörer tillsammans bygga ett fungerande ekosystem.

Målet med att ta fram detta material är att bygga hållbara strukturer genom föreslagen riktad kompetensförstärkning i ett led att skapa förutsättningar för Göteborg som växande filmstad. Jag hoppas att olika aktörer kan använda det för genom riktade insatser hitta samarbeten och stärka sin verksamhetsutveckling – och därmed också den lokala filmbranschen.

Sammanfattning

Inventeringen inleds med en kort beskrivning av Göteborgs Stads filmsatsning samt vilka utgångspunkter den genomförs på. Efter det följer en kartläggning av vilka sju aktörsgrupper som finns representerade i staden och regionen. Målet med inventeringen är att bygga hållbara strukturer genom riktad kompetensförstärkning, som ett led i att skapa förutsättningar för Göteborg som växande filmstad.

Kartläggningen av aktörsgrupperna delas in i kapitel enligt grupperna: *Finansiering och andra resurser*, *Samarbetspartners filmproduktion*, *Produktionsbolag*, *Utbildning*, *Biografer*, *Filmfestivaler och andra visningsfönster* och *Filmarbetare*.

Övergripande slutsats av gruppen *Finansiering och andra resurser* är kompetensbehov inom områdena manus och idéutveckling/dramaturgi samt omvärldsbevakning inom ett flertal områden som teknik, format, strukturer, affärsmodeller och filmpolitik. Några av deltagarna nämner distributionsfrågan som viktig. Aktörsgruppen *Samarbetspartners för filmproduktion* lyfter primärt två områden de vill kompetensförstärkas inom. Den första är marknadsföring och kommunikation, den andra är strategisk affärsmässighet. Flera nämner vikten av att ha ett internationellt fokus. Det finns tre tydliga spår som gruppen *Produktionsbolag* efterfrågar kompetensförstärkning i, nämligen strategisk affärsmässighet, marknadsföring och kommunikation samt manus och idéutveckling. Andra områden som det efterfrågas en kompetenshöjning inom är distribution, juridik och alternativ finansiering. Gruppen *Utbildningar* har gemensamt behov av kompetensförstärkning inom marknadsföring (kommunikation, paketering och målgruppsanalys/segmentering samt utökat erbjudande). Samtliga hänvisar till internationalisering i någon form. Gruppen *Biografer* har gemensamma behov av kompetensförstärkning inom kommunikation och marknadsföring samt strategisk affärsmässighet. Samtliga intervjuade verksamheter inom *Filmfestivaler och andra visningsfönster* har ett gemensamt behov av kompetenshöjning inom områdena kommunikation och marknadsföring samt strategisk affärsmässighet. De behov av kompetensförstärkning som gruppen *Filmarbetare* har gemensamt är marknadsföring, ledarskap, juridik, budget och enstaka kurser i ämnen som ligger nära filmyrket, som till exempel karaktärsnedbrytning, karaktärsanalyser, genusvetenskap, teatervetenskap och filmvetenskap.

De fem tydliga behov som jag har valt att lyfta efter de genomförda intervjuerna är:

- 1) *Internationalisering*, sex av sju grupperna
- 2) *Strategisk affärsmässighet*, fem av sju grupper
- 3) *Marknadsföring och kommunikation*, sex av sju grupper
- 4) *Manus och idéutveckling*, samtliga produktionsbolag samt finansiärer
- 5) *Ny teknik*, fem av sju grupper

Internationalisering är ett komplext begrepp, sex av de sju aktörsgrupperna hänvisar till ordet och mitt intryck är att personerna som är intervjuade beskriver flera olika saker, det vill säga ordet har olika innebörd i olika grupper. Generellt kan internationalisering tolkas som ett behov av att skapa en tjänst eller produkt som skall vara gångbar i flera länder. Min reflektion över den önskade *internationalisering* som de intervjuade personerna uttalar att de behöver, är att det i dag ofta sker per automatik och att de behöver medvetandegöras om detta. Utöver att det finns en stark representation från staden och regionen på en internationell nivå så sker nästan allt arbete som görs i dag per automatik internationellt

på grund av digitaliseringen och de nya sätten att kommunicera på.

Göteborg har ett bra geografiskt läge med korta avstånd till både Oslo och Köpenhamn. En hållbar lokal struktur kan utvecklas vidare och utveckla ett nordiskt fokus. Det skulle innebära att kontaktytorna blir bredare för de lokalt verksamma och möjliggöra fler samarbeten.

Sex av sju aktörsgrupper har en positionering i internationella sammanhang. Genom att utgå och arbeta från dessa positioneringar, samt bjuda in externa aktörer till staden i de arrangemang som görs så får staden och regionen automatisk *internationalisering* lokalt.

Det är inte förvånande att det finns ett stort behov av kompetenshöjning inom *Strategisk affärsmässighet* och *Marknadsföring och kommunikation*. Ingången för kultur/konst och teknik kopplat till dessa affärsområden är sällan styrd av fokus på affärsmässig hållbarhet, snarare är det passionen för ens intresse som är drivkraften. Därför blir det ett naturligt kunskapsglapp när en ska driva en affärsverksamhet och även kommunicera den utåt. Det finns flera samarbetspartners som skulle vara intressanta i staden inom områdena *Strategisk affärsmässighet* och *Marknadsföring och kommunikation*, som till exempel Business Region Göteborg, Västsvenska Handelskammaren, Handelshögskolan och IHM Business School. Det finns en stark tradition i staden av kunskap inom affärsstrategier generellt. Utöver dessa lokala aktörer finns även internationella branschfokuserade sammanhang med olika teman som en skulle kunna ha ett samarbete med. Bland annat via Kreativa Europa vars delprogram Media är EU:s stödprogram till den audiovisuella sektorn.

När det handlar om *Manus och idéutveckling* så finns det ett branschriktat forum för detta genom Manusfabriken på Lindholmen Science Park. Det är ett nybildat initiativ som bland annat syftar till att stärka och utveckla de lokala författarna, att säkra tillväxten på manusförfattare för film och tv, samt att få ut starkare projekt med internationell höjd. De utlyser scriptlabs och bjuder in internationella föreläsare till öppna föreläsningar, erbjuder residensplatser för mindre erfarna författare samt arrangerar längre workshops med andra organisationer och aktörer i Europa.

Kreativa Europa har fler utbildningar inom manusutveckling och Filmfestivaler och andra visningsfönster spelar en stor roll inom kompetensförstärkning genom att de erbjuder seminarier, föreläsningar samt masterclasses. Göteborg Film Festival har under sina branschdagar ett stort fokus på manus.

Ny teknik inom foto och ljus samt postproduktion är intressant att kontinuerligt lära sig mer om på flera nivåer hos filmarbetare (samtliga funktioner), produktionsbolag samt utbildning och samarbetspartners. Det finns ett flertal innovativa aktörer inom staden både inom teknik och kreativa/konstnärliga näringar, som till exempel Chalmers, Akademi Valand och Lindholmen Science Park, som skulle vara intressant att sammanföra i ett gemensamt labb. Någon av de lokala teknikleverantörerna och/eller postproduktionsbolagen skulle kunna erbjuda workshops tillsammans med teknikproducenter. Gothenburg Studios arrangerar varje år Gokinema med internationellt fokus med olika former av teknik som tema. Det finns en stor möjlighet att bygga vidare på det.

Lindholmen Science Park är från och med 2017 huvudarrangör för Västsvenska Filmdagarna där Virtual Reality och ny teknik är en del. Även Kultur i Väst har arrangerat träffar och workshops med fokus på ny kamerateknik.

Det är viktigt att fortbilda de befintliga verksamheterna så att de får en högre kunskapsnivå i mer generella affärssammanhang, vilket det troligtvis kommer att utvecklas till när de befintliga strukturerna förändras på grund av nya affärsmodeller.

Målet med det här materialet är att genom den föreslagna kompetensförstärkningen skapa hållbara förutsättningar för Göteborg som växande filmstad. Jag hoppas att olika aktörer kan använda undersökningen för att genom riktade insatser hitta olika typer av samarbeten och genom dessa stärka sin verksamhetsutveckling – och därmed också den lokala filmbranschen.

